

V Bruseli 24. 3. 2021
COM(2021) 142 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa

Potrebujeme stratégiu, ktorá je inkluzívna pre všetky deti a ktorá podporuje deti v zraniteľných situáciách a potrebujeme stratégiu, ktorá presadzuje a podporuje naše právo participovať na rozhodnutiach, ktoré nás ovplyvňujú. Pretože žiadne rozhodnutie o deťoch by sa nemalo prijímať bez detí. Je načas, aby bola participácia detí normalizovaná.

(Záver detí, 13. európske fórum o právach dieťaťa, 2020).

Úvod

Práva detí sú ľudské práva. Každé dieťa, či už žije v Európe alebo inde vo svete, by malo mať rovnaké práva a možnosť žiť bez diskriminácie, obviňovania alebo zastrasovania akéhokoľvek druhu.

Je to sociálny, morálny a ľudský imperatív, o ktorý sa s dôverou opierajú deti – ktoré predstavujú takmer jednu pätinu obyvateľstva žijúceho v EÚ¹ a jednu tretinu celosvetovej populácie² –, ale aj širšia spoločnosť. Je to o vytvorení záruk, ktoré všetkým deťom umožnia využiť svoj potenciál a zohrávať vedúcu úlohu v spoločnosti, či už v boji za spravodlivosť alebo rovnosť, posilňovaní demokracie alebo pri súbežnom zavádzaní zelenej a digitálnej transformácie.

Preto sú **ochrana a presadzovanie práv dieťaťa kľúčovým cieľom činností Európskej únie** tak doma, ako aj v zahraničí³. Je zakotvený v Charte základných práv EÚ⁴, ktorá je zárukou toho, že pri vykonávaní práva Únie sú práva detí chránené. Tento cieľ preniká do všetkých oblastí politiky a tvorí súčasť hlavných priorít Európskej komisie, ako sú vymedzené v politických usmerneniach predsedníčky von der Leyenovej⁵.

Základným cieľom tejto stratégie je zabezpečiť čo najlepší život pre deti v Európskej únii a na celom svete. Prihliada sa v nej na práva a úlohu detí v našej spoločnosti. Deti nás nielenže inšpirujú k zvyšovaniu povedomia o ochrane prírody a zmene klímy, diskriminácii a nespravodlivosti, ale pri tejto činnosti zohrávajú aj poprednú úlohu. Sú práve tak občanmi a lídrami dneška, ako aj lídrami zajtrajška. Snahou tejto stratégie je uplatniť princíp našej spoločnej zodpovednosti, spojiť sily a zabezpečiť tak dodržiavanie, ochranu a uplatňovanie práv každého jedného dieťaťa a spoločne s deťmi vybudovať zdravšiu, odolnejšiu, spravodlivejšiu a rovnoprávnú spoločnosť pre všetkých.

Naše činnosti v tejto oblasti sa naďalej riadia Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa⁶, ktorý ratifikovali všetky členské štáty EÚ. Po viac ako 30 rokoch od nadobudnutia jeho platnosti možno konštatovať, že sa dosiahol významný pokrok a že sa v čoraz väčšej miere uznáva skutočnosť, že aj deti majú svoj vlastný súbor práv.

¹ Dieťa je osoba mladšia ako 18 rokov. Údaje o obyvateľstve. [[yth_demo_010](#)], [[yth_demo_020](#)], Eurostat, 2020

² Demografické údaje. [State of the World's Children 2019 Statistical Tables, UNICEF](#) (Štatistické tabuľky, Stav detí vo svete v roku 2019 UNICEF)

³ Podľa článku 3 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii si EÚ kladie za cieľ podporovať ochranu práv dieťaťa. V článku 3 ods. 5 ZEÚ sa ďalej uvádza, že Únia vo svojich vzťahoch so zvyškom sveta prispieva k (...) ochrane ľudských práv, najmä práv dieťaťa.

⁴ [Charta základných práv EÚ](#), 2012/C 326/02

⁵ [Ambicióznejšia Únia. Môj plán pre Európu. Kandidátka na predsedníčku Európskej komisie Ursula von der Leyenová. Politické usmernenia pre budúcu Európsku komisiu 2019 – 2024.](#)

⁶ [Dohovor o právach dieťaťa](#), Organizácia Spojených národov, 1989

V dohovore sa uznáva právo všetkých detí na čo najlepší štart do života, právo vyrastať v šťastnom a zdravom prostredí a právo rozvinúť v plnej miere svoj potenciál. To zahŕňa aj právo žiť na čistej a zdravej planéte, v prostredí poskytujúcom ochranu a starostlivosť, právo oddychovať, hrať sa a zúčastňovať sa na kultúrnych a umeleckých aktivitách a právo užívať si priaznivé životné prostredie a žiť v úcte k nemu. Potrebnú podporu treba poskytovať aj rodinám a komunitám, aby dokázali zabezpečiť blaho a rozvoj detí.

Nikdy predtým nemali deti naprieč EÚ také práva, príležitosti a pocit bezpečia ako dnes. Je to najmä zásluhou politických opatrení, právnych predpisov a financovania, ktoré sa EÚ podarilo v posledných desiatich rokoch implementovať, ako aj zásluhou spolupráce s členskými štátmi. Komisia predložila za posledné desaťročia dôležité iniciatívy zamerané na riešenie problematiky obchodovania s deťmi, sexuálneho zneužívania a vykorisťovania detí, na riešenie problematiky nezvestných detí či na podporu justičných systémov zohľadňujúcich potreby detí. Vypracovali sme ustanovenia zohľadňujúce potreby detí, ktoré sme začlenili do azylovej a migračnej politiky a súvisiacich právnych predpisov. Zintenzívnili sme úsilie o zaistenie bezpečnejšieho internetu pre deti, ako aj v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Míľnikom z hľadiska práv detí na celom svete boli prepracované usmernenia EÚ z roku 2017 pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa spolu s početnými humanitárnymi a rozvojovými programami podporujúcimi právo na zdravie a vzdelanie. Vďaka týmto iniciatívam sa výrazne zlepšila kvalita života detí v EÚ, ako aj uplatňovanie ich práv v praxi.

Tento pokrok bolo ťažké vydobýť a nemal by sa považovať za samozrejmosť. Nastal čas, aby sme na toto úsilie nadviazali, aby sme sa zamerali tak na pretrvávajúce, ako aj na vznikajúce výzvy a aby sme vymedzili komplexnú stratégiu na ochranu a presadzovanie práv detí v dnešnom neustále sa meniacom svete.

Príliš veľa detí stále čelí vážnemu a pravidelnému porušovaniu svojich práv. Deti sú aj naďalej obeťami rôznych foriem násillia; sú vystavené sociálno-ekonomickému vylúčeniu a diskriminácii, najmä na základe pohlavia, sexuálnej orientácie, rasového alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo viery a zdravotného postihnutia – či už seba samého alebo svojich rodičov. Obavy detí nie sú dostatočne vypočítané a ich názorom sa v záležitostiach, ktoré sú pre ne dôležité, často nevenuje náležitá pozornosť.

Pandémia COVID-19 existujúce výzvy a nerovnosti ešte viac prehĺbila a podnietila vznik nových. Deti boli vo zvýšenej miere vystavované domácemu násilliu, online zneužívaniu a vykorisťovaniu, kybernetickému šikanovaniu⁷ a zvýšil sa aj objem materiálu zobrazujúceho sexuálne zneužívanie detí zdieľaného online⁸. V konaniach, či už napr. na účely udelenie azylu alebo zlúčenia rodiny, došlo k omeškaniu. Prechod na dištančné vzdelávanie neúmerne zasiahol do života veľmi malých detí, detí s osobitnými potrebami, detí žijúcich v chudobe, marginalizovaných komunitách, ako napr. rómskych detí, a vo vzdialených a vidieckych oblastiach, ktoré nemajú prístup k internetovému pripojeniu či potrebné IT vybavenie. Mnohé deti prišli o najvýživnejšie jedlo dňa a prístup k službám, ktoré školy poskytujú. Pandémia výrazne ovplyvnila aj duševné zdravie detí, čo sa prejavilo nárastom úzkosti, stresu a pocitu osamelosti. Mnohé sa nemohli zúčastňovať na športových, voľnočasových, umeleckých a kultúrnych aktivitách, ktoré sú nevyhnutné pre ich rozvoj a blaho.

⁷ [How children \(10-18\) experienced online risks during the COVID-19 lockdown in spring 2020](#) [Ako deti (10 – 18 ročné) čelili online rizikám počas obmedzenia pohybu v dôsledku pandémie COVID-19 na jar 2020], JRC, Európska komisia, 2020

⁸ [Exploiting Isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic](#), (Zneužívanie izolácie: útočníci a obeť sexuálneho zneužívania detí online počas pandémie COVID-19) Europol, 2020

EÚ potrebuje nový komplexný prístup, ktorý by odrážal nové skutočnosti a pretrvávajúce výzvy. Prijatím tejto prvej komplexnej stratégie v oblasti práv dieťaťa sa Komisia zaväzuje k tomu, že problematika detí a ich najlepšieho záujmu a pri vykonávaní jej vnútorných a vonkajších činností stane prvoradým hľadiskom, na ktoré bude v politikách EÚ v súlade so zásadou solidarity prihliadať. Cieľom tejto stratégie je spojiť všetky nové a existujúce legislatívne, politické a finančné nástroje EÚ do jedného komplexného rámca.

Navrhuje sa v nej súbor cielených opatrení v **šiestich tematických oblastiach**, pričom v každej z týchto oblastí sa vymedzujú priority pre činnosť EÚ v nadchádzajúcich rokoch. Tieto snahy budú podporované intenzívnejším **začleňovaním problematiky práv detí** do všetkých príslušných politík EÚ. V stratégii sa náležitým spôsobom prihliada na osobitné potreby určitých skupín detí vrátane tých, ktoré sa nachádzajú vo viacnásobne zraniteľnej situácii a čelia prelínajúcim sa formám diskriminácie.

Stratégia vychádza z predchádzajúceho oznámenia Komisie o právach dieťaťa⁹ a z existujúceho právneho a politického rámca¹⁰. Prispieva aj k dosahovaniu cieľov Európskeho piliera sociálnych práv¹¹. Opiera sa o Dohovor OSN o právach dieťaťa a jeho tri opčné protokoly a Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím¹² a bude prispievať k dosahovaniu cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja¹³. Zároveň sa v nej odkazuje na normy Rady Európy na ochranu práv dieťaťa, ako aj na jej stratégiu o právach dieťaťa (2016 – 2021)¹⁴.

Stratégia vychádza z podstatných príspevkov Európskeho parlamentu¹⁵, členských štátov, organizácií na ochranu práv detí, iných zainteresovaných strán a jednotlivcov, ktoré boli počas prípravnej fázy zhromaždené okrem iného prostredníctvom otvorenej verejnej konzultácie¹⁶ a európskeho fóra o právach dieťaťa z roku 2020¹⁷.

Táto stratégia bola vypracovaná **pre deti a spolu s deťmi**. Pri príprave tejto stratégie sa zohľadnili **názory a návrhy viac ako 10 000 detí**¹⁸. Deti boli zapojené aj do prípravy verzie vhodnej pre deti¹⁹. Pre EÚ to predstavuje začiatok novej kapitoly a dôležitý krok smerom k skutočnej participácii detí na jej rozhodovacích procesoch.

⁹ [K stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa](#), KOM(2006) 367 a [Program EÚ v oblasti práv dieťaťa](#), KOM(2011) 60.

¹⁰ Pozri prílohu 2 – Práva dieťaťa – *acquis* a politiky EÚ

¹¹ [Európsky pilier sociálnych práv v 20 zásadách](#)

¹² [Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím](#), Organizácia Spojených národov, 2006

¹³ [Ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja: Agenda 2030](#). Pozri prílohu 1: Porovnávacia tabuľka uvádzajúca prehľad príslušných práv zakotvených v Charte základných práv EÚ, Dohovore OSN o právach dieťaťa a v cieľoch OSN v oblasti udržateľného rozvoja, ktoré sú chránené a podporované rôznymi zložkami tejto stratégie.

¹⁴ [Stratégia Rady Európy o právach dieťaťa](#) (2016 – 2021). Rada Európy zároveň pracuje na príprave budúceho strategického rámca na obdobie 2022 – 2027.

¹⁵ [Uznesenie Európskeho parlamentu z 26. novembra 2019 o právach dieťaťa pri príležitosti 30. výročia prijatia Dohovoru OSN o právach dieťaťa](#) [2019/2876(RSP)] – [Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. marca 2021 o právach detí vzhľadom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa](#) [2021/2523(RSP)]

¹⁶ [Súhrnná správa o otvorenej verejnej konzultácii k stratégii EÚ v oblasti práv dieťaťa](#), 2021

¹⁷ [13. európske fórum o právach dieťaťa](#), 2020

¹⁸ UNICEF, Eurochild, Save the Children, Child Fund Alliance, World Vision: [Our Europe, Our Rights, Our Future](#). (Naša Európa, naše práva, naša budúcnosť) – konzultácie združenia SOS Children's Villages s deťmi [v rezidenčnej starostlivosti](#) a [deťmi v podporovaných rodinách](#) a [súhrnná správa](#), Defence for Children International, Terre des Hommes a jej partneri.

¹⁹ [Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa: verzia vhodná pre deti](#)

1. Participácia na politickom a demokratickom živote: EÚ, ktorá posilňuje postavenie detí, aby sa stali aktívnymi občanmi a členmi demokratických spoločností

„Ak nie my, kto potom?“ (chlapec, 16 rokov, 13. európske fórum o právach dieťaťa, 2020)

Obraz mladých ľudí lemujúcich ulice po celom svete a vyzývajúcich na prijatie opatrení v oblasti klímy či ako detských obhajcov ľudských práv²⁰ je dôkazom toho, že deti sú aktívnymi občanmi a **aktérmi zmeny**. Hoci vo väčšine členských štátov EÚ nemajú deti až do veku 18 rokov právo voliť, majú právo byť aktívnymi členmi demokratických spoločností a môžu pomáhať pri formovaní, vykonávaní a hodnotení politických priorít.

Existujú dobré príklady toho, ako možno na rôznych úrovniach štátnej správy a na úrovni verejných orgánov podporovať zmysluplnú participáciu detí, ktorá má reálny vplyv na proces rozhodovania vo verejnej sfére²¹. Na úrovni EÚ ide o iniciatívy Dialógy EÚ s mládežou²² a Kútik na vzdelávanie²³.

Napriek tomu **sa príliš veľa detí domnieva, že na ich názory sa v rozhodovacom procese neprihliada v dostatočnej miere**²⁴. Je potrebné odstrániť stereotypy, ako aj predsudky o tom, že zabezpečenie participácie detí si vyžaduje veľké úsilie, je nákladné a náročné na zdroje a odborné znalosti. Predovšetkým rodové stereotypy obmedzujú ambície chlapcov a dievčat a bránia im v ich aktívnej participácii či životných voľbách. Hoci sa zdá, že väčšina detí si je svojich práv vedomá, len jedno zo štyroch sa domnieva, že ich práva sú v celej spoločnosti aj dodržiavané.²⁵ To nepriaznivým spôsobom ovplyvňuje participáciu detí v školách, športe, na kultúrnych a iných voľnočasových aktivitách, v justičných a migračných systémoch alebo v sektore zdravotnej starostlivosti, ako aj v rodinách.

Je preto potrebné, aby EÚ podporovala a zlepšovala **inkluzívnu a systematickú participáciu detí na miestnej, vnútroštátnej a európskej úrovni**. Tento proces bude prebiehať prostredníctvom novej **platformy EÚ pre participáciu detí**, ktorá bude vytvorená v partnerstve s Európskym parlamentom a organizáciami na ochranu práv detí a ktorej cieľom bude zabezpečiť lepšie zapojenie detí do rozhodovacieho procesu. Konferencia o budúcnosti Európy je tiež vynikajúcou príležitosťou na to, aby sa participácia detí uplatnila v praxi.

Komisia bude zároveň pomáhať deťom, odborníkom pracujúcim s deťmi a pre deti, médiám, verejnosti, politikom a tvorcom politiky pri zvyšovaní povedomia o právach detí a zabezpečovaní práva dieťaťa byť vypočuté. Podporovať bude aj zmysluplnú a inkluzívnu participáciu detí na procese tvorby politiky európskych inštitúcií a agentúr EÚ, pričom v relevantných prípadoch bude na to využívať najmä konzultácie osobitne zamerané na deti.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- v súčinnosti s Európskym parlamentom a organizáciami na ochranu práv detí vytvoriť platformu EÚ pre participáciu detí s cieľom prepojiť mechanizmy participácie detí, ktoré existujú na miestnej, vnútroštátnej a európskej úrovni, a zapojiť deti do rozhodovacích procesov na úrovni EÚ;

²⁰ [Report of the 2018 Day of General Discussion on Protecting and Empowering Children as Human Rights Defenders](#) (Správa zo dňa všeobecnej diskusie z roku 2018 o ochrane a posilnení postavenia detí ako obhajcov ľudských práv), Výbor OSN pre práva dieťaťa, 2018; [Implementation Guide on the Rights of Child Human Rights Defenders](#) (Implementačná príručka k právam detských obhajcov ľudských práv), Child Rights Connect, 2020

²¹ [Study on child participation in EU political and democratic life](#) (Štúdia o participácii detí na politickom a demokratickom živote v EÚ), Európska komisia, 2021 a jej [dostupná verzia](#)

²² [Dialógy EÚ s mládežou](#) (vo veku 16 – 30 rokov)

²³ [Kútik na vzdelávanie](#)

²⁴ [Prieskum v rámci iniciatívy Europe Kids Want, Sharing the view of children and young people across Europe](#) (Výmena názorov detí a mladých ľudí v Európe), UNICEF a Eurochild, 2019

²⁵ [Our Europe. Our Rights. Our Future](#), (Naša Európa, naše práva, naša budúcnosť), op. cit.

- vytvoriť pre deti priestor, ktorý im umožní aktívne participovať na Európskom klimatickom pakte prostredníctvom prísľubov alebo ako ambasádori paktu. Prostredníctvom zapájania škôl do procesu vzdelávania v oblasti udržateľnej klímy, energie a životného prostredia sa deti budú môcť pomocou Koalície pre vzdelávanie v oblasti klímy stať aktívnymi aktérmi zmeny pri vykonávaní klimatického paktu a Európskej zelenej dohody²⁶;
- vypracovať a presadzovať dostupné a digitálne inkluzívne verzie a formáty Charty základných práv a ďalších kľúčových nástrojov EÚ, ktoré sú vhodné pre deti;
- vypracovať a presadzovať usmernenia o používaní jazyka vhodného pre deti v dokumentoch a na podujatiach zainteresovaných strán či na stretnutiach s detskými účastníkmi;
- zapojiť deti do fóra o základných právach organizovaného Agentúrou EÚ pre základné práva (ďalej len „FRA“) a do Konferencie o budúcnosti Európy;
- viesť o príslušných budúcich iniciatívach konzultácie osobitne zamerané na deti;
- prehľbovať odborné znalosti a praktické skúsenosti zamestnancov Komisie a agentúr EÚ v oblasti participácie detí, a to aj pokiaľ ide o politiku ochrany detí.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- vytvorili, zlepšili a poskytovali primerané zdroje pre nové a existujúce mechanizmy participácie detí na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni, a to aj prostredníctvom nástroja Rady Európy na hodnotenie participácie detí²⁷;
- prostredníctvom informačných kampaní a odbornej prípravy zvyšovali povedomie a znalosti o právach dieťaťa, a to aj v prípade odborníkov pracujúcich s deťmi a pre deti;
- kládli väčší dôraz na problematiku občianstva, rovnosti a participácie na demokratických procesoch v učebných osnovách na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ;
- podporovali školy v ich úsilí o zapojenie žiakov do každodenného života a rozhodovania školy.

2. Sociálno-ekonomická inklúzia, zdravie a vzdelávanie: EÚ, ktorá bojuje proti chudobe detí a presadzuje inkluzívne spoločnosti a systémy zdravotnej starostlivosti a vzdelávania zohľadňujúce potreby detí.

„Myslím, že niekedy mám strach. Chcela by som sa porozprávať so psychológom, aby mi poradil, ako sa s tým vysporiadať“. (dieťa, Grécko)

„Škola vám umožňuje otvoriť sa svetu a hovoriť s ľuďmi. Škola je život.“ (dieťa žiadajúce o azyl, Francúzsko)

Každé dieťa má od svojho najskoršieho štádia života právo na primeranú životnú úroveň a rovnaké príležitosti. Posilňovanie sociálno-ekonomickej inklúzie detí má zásadný význam pri riešení problematiky prenášania chudoby a znevýhodnenia z jednej generácie na druhú. V tejto súvislosti zohráva kľúčovú úlohu sociálna ochrana a podpora rodín.

Každé dieťa má právo na najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň poskytovanej zdravotnej starostlivosti a kvality vzdelávania, a to bez ohľadu na svoj pôvod a miesto, kde žije. Avšak u detí ohrozovaných chudobou a sociálnym vylúčením existuje väčšia pravdepodobnosť, že budú mať ťažkosti pri získavaní prístupu k základným službám, najmä ak žijú vo vidieckych, vzdialených a znevýhodnených oblastiach.

²⁶ [Európska zelená dohoda](#)

²⁷ [Nástroj na hodnotenie participácie detí](#), Rada Európy

Európsky pilier sociálnych práv²⁸ a odporúčanie Komisie z roku 2013 s názvom „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“²⁹ zostávajú dôležitými nástrojmi na znižovanie chudoby detí a zlepšovanie kvality ich života. Pri podpore týchto politických cieľov zohrávajú rovnako dôležitú úlohu aj finančné nástroje EÚ. V rokoch 2021 až 2027 budú musieť členské štáty, v ktorých počet detí ohrozovaných chudobou alebo sociálnym vylúčením prevyšuje priemer EÚ (v rokoch 2017 – 2019), vyčleniť z Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) 5 % na boj proti chudobe detí, a sumy v primeranej výške by mali prideliť aj ostatné členské štáty. Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) bude prispievať na investície do infraštruktúry, vybavenia a prístupu k bežným a kvalitným službám a osobitne sa bude pritom zameriavať na najchudobnejšie regióny Únie, v ktorých sú verejné služby spravidla menej rozvinuté. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti umožní dosiahnuť rýchle a inkluzívne oživenie po pandémie COVID-19, a to okrem iného podporovaním politik zameraných na deti a mládež a posilňovaním hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

2.1 Boj proti chudobe detí a podporovanie rovnakých príležitostí

Napriek tomu, že v posledných rokoch došlo k určitému poklesu, v roku 2019 bolo v EÚ ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením 22,2 % detí. Riziko chudoby u detí vychovávaných osamelým rodičom alebo v rodinách s tromi alebo viacerými deťmi, žijúcich vo vidieckych alebo najvzdialenejších oblastiach EÚ, resp. u detí s migrantským alebo rómskym pôvodom je v závislosti od členského štátu až trikrát vyššie než u iných detí³⁰. Chudobou alebo sociálnym vylúčením bola ohrozená približne polovica detí, ktorých rodičia dosiahli len nízku úroveň vzdelania, zatiaľ čo u detí, ktorých rodičia dosiahli vysokú úroveň vzdelania, to bolo len 10 %. U detí z rodín s nízkymi príjmami existuje najväčšie riziko závažnej deprivácie v oblasti bývania alebo preľudnenia domácností a tieto deti sú viac vystavené riziku bezdomovectva.

To vedie k výraznej nerovnosti príležitostí, ktorá naďalej predstavuje problém aj pre deti v krajinách s nízkou mierou chudoby a sociálneho vylúčenia³¹. U detí zo znevýhodneného prostredia existuje menšia pravdepodobnosť, že budú dosahovať dobré výsledky v škole, tešiť sa dobrému zdraviu a neskôr v živote naplno využívať svoj potenciál ako u ich rovesníkov, ktorí vyrastajú v lepších podmienkach.

Všetky deti, vrátane detí so zdravotným postihnutím a zo znevýhodnených skupín, majú rovnaké právo žiť so svojimi rodinami a v komunite. Integrované systémy ochrany detí vrátane účinnej prevencie, včasnej intervencie a podpory rodiny by mali pre deti, ktoré nie sú zverené do osobnej starostlivosti rodičov, resp. u ktorých existuje riziko, že budú z osobnej starostlivosti rodičov odňaté, vytvárať nevyhnutné predpoklady na to, aby nedochádzalo k rozdeleniu rodiny. Chudoba by nikdy nemala byť jediným dôvodom na to, aby bolo dieťa zverené do náhradnej starostlivosti. Je potrebné zabezpečiť prechod ku kvalitnej komunitnej a rodinnej starostlivosti, ako aj podporu deťom, ktoré vzhľadom na svoj vek už nemajú na starostlivosť nárok.

V akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv³² stanovila Komisia ambiciózny cieľ, ktorým je znížiť v EÚ do roku 2030 počet ľudí ohrozovaných chudobou alebo sociálnym vylúčením aspoň o 15 miliónov, z čoho by malo byť aspoň 5 miliónov detí.

²⁸ [Európsky pilier sociálnych práv v 20 zásadách](#)

²⁹ [Odporúčanie Komisie „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia“ \(2013/112/EÚ\)](#)

³⁰ Návrh Komisie týkajúci sa spoločnej správy zamestnanosti za rok 2021, [návrh Komisie týkajúci sa spoločnej správy zamestnanosti](#), 2021

³¹ [Combating child poverty: an issue of fundamental rights](#), FRA, 2018 (Boj proti chudobe detí: problém základných práv)

³² [Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv](#), COM(2021) 102 final

Jedným z hlavných výstupov tohto akčného plánu je návrh Komisie na odporúčanie Rady o vytvorení **európskej záruky pre deti**³³, ktorý túto stratégiu dopĺňa a ktorý vyzýva na prijatie konkrétnych opatrení pre deti ohrozované chudobou alebo sociálnym vylúčením. V návrhu sa členským štátom odporúča, aby pre deti v núdzi zaručili prístup ku kvalitným kľúčovým službám: vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, vzdelávanie (vrátane školských činností), zdravotná starostlivosť, výživa a bývanie.

Spôsob, akým členské štáty riešia problematiku chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí monitoruje Komisia počas procesu **európskeho semestra**, a v prípade potreby navrhuje pre jednotlivé krajiny príslušné odporúčania. V posilnenej záruke pre mladých ľudí³⁴ sa počíta s tým, že všetci mladí ľudia vo veku od 15 rokov dostanú ponuku zamestnania, vzdelávania, stáže alebo učňovskej prípravy, a to do štyroch mesiacov od straty zamestnania alebo ukončenia formálneho vzdelávania.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- vytvoriť **európsku záruku pre deti**;
- zabezpečiť komplementárnosť s **európskou stratégiou v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím**³⁵ s cieľom reagovať na potreby detí so zdravotným postihnutím a zabezpečiť lepší prístup k bežným službám a nezávislému životu.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- urýchlene prijali v Rade návrh Komisie na odporúčanie Rady o vytvorení európskej záruky pre deti a vykonávali jeho ustanovenia;
- vykonávali posilnenú záruku pre mladých ľudí a podporovali zapájanie sa mladých ľudí do služieb súvisiacich so zárukou pre mladých ľudí.

2.2 Zabezpečenie práva na zdravotnú starostlivosť pre všetky deti

Očkovanie je hlavným nástrojom na predchádzanie závažným, nákazlivým a niekedy až smrteľným chorobám a predstavuje základný prvok starostlivosti o deti. Vďaka rozsiahlemu očkovaniu došlo k eradikácii kiahní a z Európy vymizla detská obrna. Stále sa však vyskytujú ohniská chorôb, ktorým sa dá predchádzať očkovaním, a to z dôvodu nedostatočnej zaočkovanosťi. Kontinuitu programov očkovania detí v Európe ohrozila aj pandémia COVID-19. Európska komisia a členské štáty EÚ majú spoločné ciele, pokiaľ ide o boj proti dezinformáciám, zvyšovanie dôvery v očkovacie látky a zabezpečenie spravodlivého prístupu k očkovacím látkam pre všetkých.

V roku 2020 bola viac ako 15 500 deťom a dospelým v EÚ diagnostikovaná rakovina, ktorá pripravila o život vyše 2 000 mladých pacientov. Rakovina je u detí starších ako jeden rok hlavnou príčinou úmrtí v dôsledku ochorenia. Až 30 % detí postihnutých rakovinou trpí vážnymi dlhodobými následkami a počet detí, ktoré toto ochorenie prežili, neustále rastie.

Osvojenie si zdravého a aktívneho životného štýlu v mladom veku je jedným zo spôsobov, ako znížiť riziko rakoviny neskôr v živote. **Európsky plán na boj proti rakovine**³⁶ posilňuje včasné preventívne opatrenia a zavádza nové iniciatívy v oblasti rakoviny u detí, ktorých cieľom je pomôcť mladým pacientom zotaviť sa z tohto ochorenia a zabezpečiť im optimálnu kvalitu života. Deti trpiace rakovinou majú často k dispozícii len obmedzený počet validovaných liečebných postupov. Cieľom revidovaného nariadenia o liekoch pre deti, ktoré

³³ Návrh odporúčania Rady o vytvorení európskej záruky pre deti, COM(2021) 137.

³⁴ [Odporúčanie Rady o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí \(2020/C 372/01\)](#)

³⁵ Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030, COM(2021) 101 final.

³⁶ [Oznámenie „Európsky plán a boj proti rakovine“](#), COM(2021) 44 final.

je hlavnou iniciatívou Farmaceutickej stratégie pre EÚ³⁷, je podporiť ciele lieky pre deti, a to aj v oblasti pediatrickej onkológie.

Detstvo je kľúčovým štádiom života, ktoré predurčuje budúce fyzické a duševné zdravie.

U detí sú však rozšírené duševné problémy, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch dôsledkom izolácie, výchovno-vzdelávacieho prostredia, nedostatočnej sociálnej inklúzie, chudoby či nadmerného využívania digitálnych nástrojov. Až 20 % detí na celom svete trpí duševnými problémami, ktoré – ak sa neliečia – závažným spôsobom ovplyvňujú ich vývoj, dosiahnutý stupeň vzdelania a schopnosť viesť uspokojivý život. Škola sa považuje za jeden zo základných faktorov, ktoré podmieňujú duševné zdravie detí³⁸. Problematike duševného zdravia a pohody vo vzdelávaní sa bude venovať aj európsky vzdelávací priestor³⁹. Pozitívny vplyv na duševné zdravie detí⁴⁰ môže mať účasť na kultúrnych podujatiach, čas strávený v prírode a fyzická aktivita, ktoré prispievajú k vybudovaniu sebaúcty, sebaakceptácie, sebadôvery a sebahodnoty.

Migrujúce deti často trpia duševnými problémami, ktoré pramenia zo skúsenosti v krajine pôvodu či na migračnej trase, alebo z neistoty či ponížujúceho zaobchádzania v krajine príchodu. Sieť expertov na problematiku zraniteľnosti pôsobiaca v rámci Európskeho podporného úradu pre azyl sa momentálne okrem iného zameriava aj na duševné zdravie žiadateľov o azyl. Niektoré iné skupiny detí, ako napr. deti so zdravotným postihnutím či LGBTIQ deti môžu mať v súvislosti s duševným a fyzickým zdravím osobitné potreby, ktoré je potrebné riešiť primeraným spôsobom.

Zdravá strava spolu s pravidelnou fyzickou aktivitou **má pre komplexný fyzický a duševný vývoj dieťaťa kľúčový význam**. Ešte aj v dnešnej dobe existujú v EÚ deti, najmä deti Rómov a Travellerov⁴¹, ktoré trpia hladom, čo zvyšuje ich náchylnosť na choroby a bráni riadnemu vývoju ich mozgu. Podobným problémom čelia aj deti bez domova a migrujúce deti zdržiavajúce sa v preplnených alebo nevyhovujúcich prijímacích zariadeniach.

Na druhej strane ľahšia prístupnosť a cenová dostupnosť ultraspracovaných nezdravých potravín v posledných 30 až 40 rokoch spôsobila prudký nárast nadváhy a obezity. Každé tretie dieťa v EÚ vo veku 6 – 9 rokov trpí nadváhou alebo obezitou. To môže následne viesť k zvýšenému riziku cukrovky, rakoviny, kardiovaskulárnych ochorení či predčasných úmrtí. K opatreniam, ktoré Komisia v tejto súvislosti prijala, patrí program na podporu konzumácie ovocia, zeleniny a mlieka v školách⁴² a akčný plán EÚ na boj proti detskej obezite na roky 2014 – 2020⁴³, pri ktorých sa bude priebežne hodnotiť plnenie úloh.

Komisia vo svojej stratégii „z farmy na stôl“⁴⁴ apeluje na potravinársky priemysel a maloobchodný sektor, aby zvýšili prístupnosť a cenovú dostupnosť zdravých a udržateľných potravín. V tejto súvislosti Komisia navrhne, aby sa na prednej strane obalu harmonizovaným spôsobom povinne označovali výživové hodnoty výrobku, ktoré spotrebiteľom uľahčia informovane sa rozhodnúť o zdravých potravinách, a stanoví profily nutričného zloženia s cieľom obmedziť propagáciu (prostredníctvom výživových alebo zdravotných tvrdení) potravín s vysokým obsahom tuku, cukrov

³⁷ [Oznámenie „Farmaceutická stratégia pre Európu“](#), COM(2020) 761 final

³⁸ [Európsky rámec opatrení pre duševné zdravie a pohodu](#), Jednotná akcia pre duševné zdravie a pohodu 2013 – 2016

³⁹ [Uznesenie Rady o strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave v záujme vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru a neskôr \(2021 – 2030\)](#) (2021/C 66/01)

⁴⁰ [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?](#) (Akú úlohu zohráva umenie pri zlepšovaní zdravia a pohody?), WHO, 2019

⁴¹ [Roma and Travellers in six countries](#) (Rómovia a Travelleri v šiestich krajinách), FRA, 2020

⁴² [Program na podporu konzumácie ovocia, zeleniny a mlieka v školách](#), Európska komisia

⁴³ [Akčný plán EÚ na boj proti detskej obezite na roky 2014 – 2020](#), Európska komisia

⁴⁴ [Stratégia „z farmy na stôl“](#), COM(2020) 381 final

a soli. V rámci kampane „HealthyLifestyle4All“ sa bude propagovať zdravý životný štýl pre všetkých naprieč generáciami a sociálnymi skupinami, najmä však pre deti.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- zintenzívniť vykonávanie odporúčania Rady o posilnenej spolupráci v EÚ v boji proti chorobám, ktorým sa dá predchádzať očkovaním⁴⁵;
- prostredníctvom portálu s najlepšimi postupmi a platformy⁴⁶ pre zdravotnú politiku poskytovať informácie o riešení problematiky duševného zdravia detí a zabezpečovať výmenu najlepších postupov;
- vykonať revíziu právneho rámca programu EÚ pre školy tak, aby sa ťažiskovo zameriaval na zdravé a udržateľné potraviny;
- v rámci jednotnej akcie na vykonávanie validovaných najlepších postupov v oblasti výživy vypracovať najlepšie postupy a dobrovoľný kódex správania s cieľom obmedziť online marketing výrobkov s vysokým obsahom cukru, tuku a soli osobitne zameraný na deti.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- určili deti za prioritnú cieľovú skupinu vo svojich vnútroštátnych stratégiách duševného zdravia;
- vybudovali siete, ktoré budú spájať rodiny, školy, mládež a iné zainteresované strany a inštitúcie pôsobiace v oblasti duševného zdravia detí.

2.3 Budovanie inkluzívneho a kvalitného vzdelávania

Všetky deti majú právo rozvíjať svoje kľúčové kompetencie a talent už od svojho raného detstva a v priebehu školského vzdelávania a odbornej prípravy, a to aj v prostredí neformálneho vzdelávania. **Prístup k inkluzívnemu, nesegregovanému a kvalitnému vzdelávaniu by mal byť zaručený okrem iného nediskriminačným zaobchádzaním** bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, náboženstvo alebo vieru, zdravotné postihnutie, štátnu príslušnosť, pobytový status, pohlavie a sexuálnu orientáciu.

Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve majú mimoriadne priaznivý vplyv na kognitívny a sociálny vývoj detí, ako aj na vývoj ich jazykových schopností. Referenčné hodnoty ET2020⁴⁷ a barcelonské ciele⁴⁸ týkajúce sa účasti detí na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve sa na úrovni EÚ podarilo splniť, hoci medzi členskými štátmi existujú značné rozdiely.

Do systému vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve je zapojený oveľa menší počet detí so zdravotným postihnutím a detí zo znevýhodneného prostredia, detí s migrantským pôvodom či rómskych detí, a to ja napriek tomu, že práve tieto deti by mali z takejto účasti najväčší prospech. Hoci majú krajiny k dispozícii ciele opatrenia, ktoré majú deťom žijúcim v chudobe uľahčiť prístup k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve, len veľmi málo krajín sa pri podporných opatreniach zameriava na deti s migrantským pôvodom či deti z regionálnych alebo etnických

⁴⁵ [Odporúčanie Rady o posilnenej spolupráci v boji proti chorobám, ktorým sa dá predchádzať očkovaním](#), 2018/C 466/01

⁴⁶ [Portál s najlepšimi postupmi, verejné zdravie](#), Európska komisia

⁴⁷ [Európska politická spolupráca \(rámec ET 2020\)](#), Vzdelávanie a odborná príprava, Európska komisia

⁴⁸ [Barcelonské ciele o rozvoji zariadení starostlivosti o malé deti na účely zvýšenia účasti žien na trhu práce, zabezpečenia rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom pracujúcich rodičov a zaisťovania udržateľného a inkluzívneho rastu v Európe \(Barcelonské ciele\)](#), Európska komisia, 2018

menšín⁴⁹. To predstavuje veľký problém najmä pre deti s migrantským pôvodom, pre ktoré je prístup k takémuto vzdelávaniu a starostlivosti prínosom najmä z hľadiska rozvoja ich jazykových schopností. Komisia navrhne revíziu barcelonských cieľov v snahe podporiť medzi členskými štátmi ďalšiu konvergenciu účasti na systéme vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve⁵⁰.

Vytváranie inkluzívneho školského vzdelávania znamená vytváranie zmysluplných učebných skúseností v rozličných prostrediach. Komisia predloží v tomto zmysle návrhy, ktorých cieľom bude podporovať online a dištančné učenie sa v systéme primárneho a sekundárneho vzdelávania a podporiť tak flexibilnejšie a inkluzívnejšie vzdelávanie prostredníctvom kombinácie rozličných vzdelávacích prostredí (v priestoroch školy a dištančne) a nástrojov (digitálnych vrátane online a nedigitálnych) pri zohľadnení osobitných potrieb znevýhodnených skupín a komún.

Napriek istému pokroku, ktorý bol v nedávnom období zaznamenaný, možno konštatovať, že k predčasnému ukončeniu školskej dochádzky stále dochádza u približne 10 % mladých ľudí v Európe (a u viac ako 60 % rómskej mládeže) a že iba 83 % z nich ukončilo vyššie sekundárne vzdelávanie (len 28 % medzi Rómami). Z rómskych detí, ktoré navštevujú základnú školu, sa 44 % nachádza v segregovaných školách, čo zhoršuje ich vyhliadky na úspech na ďalších stupňoch vzdelávania.⁵¹ Deti so zdravotným postihnutím ukončujú školskú dochádzku predčasne a menej študentov so zdravotným postihnutím dosahuje vysokoškolské vzdelanie (rozdiel 14,4 percentuálneho bodu). Pretrváva aj rozdiel medzi pohlaviami, keďže školskú dochádzku predčasne ukončí viac chlapcov ako dievčat. Okrem toho z výsledkov Programu OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA)⁵² vyplýva, že každý piaty mladý Európan nemá dostatočné zručnosti v oblasti čítania, matematiky alebo prírodných vied. V snahe reagovať na tento trend a podporovať ukončenie vyššieho sekundárneho vzdelávania u všetkých študentov predloží Komisia odporúčanie o ceste k úspechu v škole, v ktorom sa zameria na znevýhodnených žiakov.

Odborné vzdelávanie a príprava môže pomôcť študentom získať vyváženú kombináciu odborných zručností a kľúčových kompetencií, ktoré im umožnia prosperovať na vyvíjajúcom sa trhu práce a v spoločnosti, a zároveň môže podporovať inkluzívnosť a rovnosť príležitostí.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- predložiť v roku 2022 návrh revízie barcelonských cieľov v snahe podporiť medzi členskými štátmi ďalšiu konvergenciu účasti na systéme vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve;
- predložiť návrh odporúčania Rady o online a dištančnom učení sa v systéme primárneho a sekundárneho vzdelávania;
- predložiť návrh novej iniciatívy „Cesta k úspechu v škole“, ktorej zámerom bude okrem iného jasne oddeliť dosiahnutý stupeň vzdelania a výsledky od spoločenského, hospodárskeho a kultúrneho postavenia;
- zriadiť skupinu expertov na vytvorenie podporného vzdelávacieho prostredia pre skupiny, pri ktorých hrozí riziko podvýkonnosti, a na podporu duševnej pohody v škole;

⁴⁹ [Key data on early childhood education and care in Europe - 2019 Edition](#) (Kľúčové údaje o vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve v Európe), Eurydice, 2019

⁵⁰ [Oznámenie o stratégii pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025](#), [COM(2020) 152 final]

⁵¹ [Analytický dokument, ktorý je sprievodným dokumentom k strategickému rámcu EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov](#), SWD(2020) 530 final, príloha 2 – Východiská pre hlavné ukazovatele EÚ, Európska komisia

⁵² Výsledky štúdie PISA za rok 2018 [What School Life Means for Students' Lives](#) (Čo pre život študentov znamená školský život), OECD. Priemer krajín OECD.

- podporovať členské štáty pri vykonávaní odporúčania Rady z roku 2020 týkajúceho sa odborného vzdelávania a prípravy (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť;
- presadzovať súbor nástrojov pre inklúziu do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve⁵³.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- pracovali na dosahovaní cieľov navrhnutých v rámci európskeho vzdelávacieho priestoru;
- v úzkej spolupráci s Európskou komisiou pokračovali v plnom vykonávaní všetkých relevantných opatrení, ktoré boli v akčnom pláne pre integráciu a začlenenie na roky 2021 – 2027⁵⁴ odporučené pre oblasť vzdelávania a odbornej prípravy.

3. Boj proti násiliu páchanému na deťoch a zabezpečenie ochrany detí: EÚ, ktorá pomáhať deťom vyrastať bez násilia

„To, že žijeme v ústave, o nás nehovorí vôbec nič, len to, že sme si v našom živote už niečím prešli.“ (dieťa, Slovinsko)

„Želám si, aby bolo v mojej rodine menej hádok a napätia.“ (dieťa, Grécko)

Násilie páchané na deťoch vo všetkých jeho možných formách je rozšíreným javom. Deti môžu byť obeťami, svedkami, ale aj páchatelmi násilia – a to doma, v škole, pri voľnočasových a rekreačných aktivitách, v justičnom systéme či v online alebo offline prostredí.

Odhaduje sa, že každý rok je nejakej forme násilia vystavená polovica všetkých detí na svete. Takmer tri štvrtiny celosvetovej populácie detí vo veku 2 až 4 roky je pravidelne vystavovaná fyzickým trestom a/alebo psychickému násiliu zo strany rodičov a opatrovateľov⁵⁵. V Európe sa každé piate dieťa stáva obeťou nejakej formy sexuálneho násilia⁵⁶, pričom deti predstavujú takmer jednu štvrtinu obetí obchodovania s ľuďmi v EÚ – väčšinou ide o dievčatá, s ktorými sa obchoduje na účely sexuálneho vykorisťovania⁵⁷. Viac ako 200 miliónov žien a dievčat na celom svete na vlastnej koži zažilo mrzačenie ženských pohlavných orgánov⁵⁸, z čoho 600 000 v EÚ⁵⁹. Presne 62 % intersexuálnych osôb⁶⁰, ktoré boli podrobené operácii, uviedlo, že ani ony, ani ich rodičia nedali plne informovaný súhlas na lekárske ošetrenie alebo zákrok na úpravu ich pohlavných znakov⁶¹.

⁵³ [Toolkit for inclusion in early childhood education and care](#), (Súbor nástrojov pre inklúziu do vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve), Európska komisia, 2020

⁵⁴ [Akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027](#) COM(2020)758 final

⁵⁵ [Global status report on preventing violence against children](#) (Globálna správa o stave predchádzania násilia páchaného na deťoch), UNICEF/WHO, 2020

⁵⁶ [Kampaň Jedno z piatich](#), Rada Európy

⁵⁷ [Tretia správa o pokroku dosiahnutom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi \(2020\), ako sa to vyžaduje podľa článku 20 smernice 2011/36/EÚ o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania](#), COM(2020) 661 final SWD(2020) 226 final

⁵⁸ [Female Genital mutilation/cutting: a global concern](#) (Mrzačenie ženských pohlavných orgánov/obriezka: globálny problém), UNICEF, 2016

⁵⁹ [FGM in Europe](#)(Mrzačenie ženských pohlavných orgánov v Európe). Sieť pre ukončenie mrzačenia ženských pohlavných orgánov

⁶⁰ Intersexuálne osoby: osoby, ktoré sa narodili s pohlavnými znakmi nezodpovedajúcimi bežnému vymedzeniu mužského alebo ženského pohlavia, [Stratégia pre rovnosť LGBTIQ osôb](#)

⁶¹ [A long way to go for LGBTI equality](#), (Čaká nás ešte dlhá cesta k rovnosti LGBTI osôb), FRA, 2020

Počas pandémie Covid-19 došlo k nárastu určitých foriem násilia, napr. domáceho násilia, a novým okolnostiam sa musia prispôbiť aj mechanizmy na podávanie sťažností a oznamovanie. Je potrebné zlepšiť kapacitu detských liniek pomoci (116 111) a núdzových liniek pre nezvestné deti (116 000), ako aj prístup k nim.

Vystavenie dieťaťa násiliu závažným spôsobom zasahuje do jeho fyzického, psychického a emocionálneho vývoja. Môže mať vplyv na jeho schopnosť chodiť do školy, schopnosť sociálnej interakcie či schopnosť prosperovať. Môže vyústiť do duševných problémov, chronických chorôb, sklonom k sebaškodovaniu alebo dokonca k samovražde. Obzvlášť zasiahanuté môžu byť deti v zraniteľných situáciách.

Násilie v školách a medzi rovesníkmi je bežné. Podľa výsledkov štúdie PISA za rok 2018 až 23 % študentov uviedlo, že sú aspoň niekoľkokrát za mesiac predmetom šikanovania v škole (fyzického, verbálneho alebo relačného). Z nedávneho prieskumu Agentúry pre základné práva zameraného na LGBTI osoby vyplýva, že 51 % respondentov vo veku 15 až 17 rokov má skúsenosť s obťažovaním v škole.

V roku 2019 predstavovali deti 12 % (resp. 33 miliónov) z počtu medzinárodných migrantov na celom svete. Migrujúce deti vrátane utečeneckých detí sú veľmi často vystavené riziku zneužívania a pred svojim príchodom na územie EÚ a/alebo po ňom boli konfrontované s extrémnymi formami násilia – vojnou, násilným konfliktom, vykorisťovaním, obchodovaním s ľuďmi, psychickým a sexuálnym zneužívaním⁶². Deti sa môžu stratiť alebo môžu byť oddelené od svojich rodín. Riziká sa zvyšujú, ak deti cestujú bez sprievodu, alebo ak sú nútené využívať preplnené zariadenia spoločne s cudzími dospelými osobami. Táto mimoriadna zraniteľnosť, ktorej sú deti v kontexte migrácie alebo v dôsledku svojho migračného pôvodu vystavené, si vyžaduje dodatočnú a cieleňú ochranu a podporu. To platí aj pre deti mimo EÚ. Príkladom je takmer 30 000 detí, vrátane detí zahraničných bojovníkov, ktoré podľa odhadov žijú v tábore al-Húl v Sýrii a ktoré trpia traumou v dôsledku konfliktov a zúfalých životných podmienok⁶³.

Komisia bude apelovať na členské štáty, aby bojovali proti násiliu páchanému na deťoch, vrátane rodovo podmieneného násilia, a v tejto činnosti ich bude podporovať. V rámci tohto úsilia bude Komisia i naďalej poskytovať členským štátom podporu pri vykonávaní opatrení stanovených v oznámení o ochrane migrujúcich detí z roku 2017⁶⁴ a toto vykonávanie bude monitorovať.

Komisia bude zároveň v spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami pracovať na zvyšovaní povedomia o všetkých formách násilia v snahe zabezpečiť účinnú prevenciu, ochranu a podporu zohľadňujúcu potreby detí, ktoré sa stali obeťami a svedkami násilia. Projekty zamerané na ochranu detí sa budú i naďalej financovať z programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty⁶⁵.

Komisia bude hľadať spôsoby, ako vyriešiť problém, že na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ chýbajú porovnateľné údaje o násilí páchanom na deťoch rozčlenené podľa veku a pohlavia, pričom sa bude v prípade potreby opierať aj o odborné skúsenosti Agentúry pre základné práva.

Táto stratégia bude dopĺňať a v prípade potreby posilňovať opatrenia stanovené v novej stratégii EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ako aj v stratégii EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí⁶⁶. V tejto súvislosti Komisia posudzuje možnosť vytvoriť európske centrum prevencie sexuálneho zneužívania detí a boja proti nemu, ktoré by malo

⁶² [Oznámenie o ochrane migrujúcich detí](#), COM(2017) 211 final

⁶³ [Protect the rights of children of foreign fighters stranded in Syria and Iraq](#) (Zaisťovanie ochrany práv detí zahraničných bojovníkov uviaznutých v Sýrii a Iraku), UNICEF, 2019

⁶⁴ [Oznámenie o ochrane migrujúcich detí, op. cit.](#)

⁶⁵ Program Občania, rovnosť, práva a hodnoty (2021 – 2027), Európska únia

⁶⁶ [Stratégia EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí](#), COM(2020) 607

spolupracovať s podnikmi a orgánmi presadzovania práva s cieľom identifikovať obeť a postaviť páchatel'ov pred súd.

Presadzovanie integrovaných systémov ochrany detí je logicky spojené s prevenciou s ochranou pred násilím. Všetky príslušné orgány a útvary by mali spolupracovať pri ochrane a podpore detí, pričom by mali postaviť dieťa do centra svojej pozornosti a konať v jeho najlepšom záujme. Komisia bude naďalej podporovať vytváranie domovov pre deti (*Barnahus*⁶⁷) v EÚ. Osobitná pozornosť by sa mala venovať preventívnym opatreniam vrátane podpory rodín.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- predložiť legislatívny návrh v oblasti boja proti rodovo podmienenému násiliu páchanému na ženách a domácemu násiliu a súčasne podporovať ukončenie procesu pristúpenia EÚ k Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu a o boji proti nemu;
- predložiť odporúčanie týkajúce sa predchádzania škodlivým praktikám voči ženám a dievčatám vrátane mrzačenia ženských pohlavných orgánov;
- predstaviť iniciatívu zameranú na vytvorenie a posilňovanie integrovaných systémov ochrany detí, ktoré všetkým príslušným orgánom a útvarom umožnia nadviazať lepšiu spoluprácu v systéme, v ktorom je dieťa postavené do centra pozornosti;
- podporovať výmenu osvedčených postupov na ukončenie chirurgických a liečebných zákrokov, ktoré nie sú životne dôležité, vykonávaných na intersexuálnych deťoch a dospievajúcich z dôvodu, aby zodpovedali bežnému vymedzeniu mužského alebo ženského pohlavia, a to bez toho, aby oni sami alebo ich rodičia dali na to plne informovaný súhlas (mrzačenie pohlavných orgánov intersexuálnych osôb).

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- zvyšovali povedomie a investovali do budovania kapacít a opatrení v súvislosti s i) účinným predchádzaním násiliu, ii) ochranou a obetí a svedkov vrátane nevyhnutných záruk pre podozrivé alebo obvinené deti;
- poskytovali primeranú podporu deťom v osobitne zraniteľnej situácii, ktoré sú vystavované násiliu, ako aj obetiam násilia páchaného v školách;
- prijali právne predpisy zakazujúce telesné tresty v akomkoľvek prostredí, ak ešte nie sú k dispozícii, a pracovali na ich eliminácii;
- zlepšili fungovanie systémov na ochranu detí na vnútroštátnej úrovni, a najmä aby
- ✓ zriadili (ak ešte nie sú k dispozícii) a zlepšili detskú linku pomoci (116 111) a núdzovú linku pre nezvestné deti (116 000)⁶⁸, a to aj prostredníctvom financovania a budovania kapacít;
- ✓ presadzovali vnútroštátne stratégie a programy na urýchlenie procesu deinštitucionalizácie a prechodu ku kvalitnej rodinnej a komunitnej starostlivosti s primeraným dôrazom na prípravu detí (vrátane migrujúcich detí bez sprievodu) na zánik starostlivosti.

⁶⁷ [Barnahus](#)

⁶⁸ Rozhodnutie Komisie o rezervovaní národného číselného rozsahu začínajúceho sa 116 pre harmonizované čísla pre harmonizované služby sociálneho významu, (2007/116/ES), v znení následných zmien, a smernica, ktorou sa stanovuje európsky kódex elektronických komunikácií, 2018/1972/EÚ, článok 96 – Núdzová linka pre nezvestné deti a detská linka pomoci

4. Súdnicstvo zohľadňujúce potreby detí: EÚ, v ktorej justičný systém rešpektuje práva a potreby detí

„[Súdnicstvo zohľadňujúce potreby detí je...] dieťa obklopené systémom, v ktorom je chránené/vypočuté/v bezpečí“. (dievča, 17 rokov, Rumunsko)

Deti môžu byť obeťami a svedkami trestného činu, môžu byť podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu alebo môžu byť účastníkmi súdneho konania – v rámci občianskeho, trestného alebo správneho súdnicstva. Vo všetkých prípadoch by sa **deti mali cítiť pohodlne a bezpečne, aby mohli účinne participovať a byť vypočuté. Súdne konania** musia byť prispôbené ich veku a potrebám, musia rešpektovať všetky ich práva⁶⁹ a v prvom rade zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa. Hoci EÚ prijala v tejto oblasti už významné opatrenia a normy boli stanovené v rámci Rady Európy⁷⁰, vnútroštátne justičné systémy musia byť lepšie vybavené, aby boli schopné uspokojovať potreby detí a rešpektovať ich práva. Odborníkom niekedy chýba potrebná odborná príprava, aby sa vedeli zapájať do interakcie s deťmi spôsobom primeraným veku, a to aj pri komunikácii o výsledkoch konania, a rešpektovať pritom najlepší záujem dieťaťa. Právo dieťaťa na vypočutie sa nie vždy dodržiava a nie sú vždy zavedené mechanizmy na zabránenie viacnásobným vypočutiam dieťaťa alebo zhromažďovaniu dôkazov⁷¹.

Deti čelia ťažkostiam pri prístupe k spravodlivosti a pri získavaní účinných prostriedkov nápravy v prípade porušenia ich práv, a to aj na európskej a medzinárodnej úrovni. Zraniteľné deti sú často vystavené viacnásobným a prelínajúcim sa formám diskriminácie. Deti so zdravotným postihnutím majú ťažkosti v dôsledku zníženej prístupnosti justičných systémov a súdnych konaní a chýbajú im dostupné informácie o právach a prostriedkoch nápravy. Mal by sa zlepšiť zber údajov o deťoch zúčastňujúcich sa na súdnych konaniach, a to aj v kontexte špecializovaných súdov.

Výzvy súvisiace s deťmi a súdnictvom prehlbila pandémia COVID-19. Niektoré súdne konania sa zastavili alebo sa oneskorili; ovplyvnené bolo právo navštíviť rodinných príslušníkov vo väzení.

Deti prichádzajú do kontaktu so systémom občianskeho súdnicstva po rozchode alebo rozvode svojich rodičov; alebo keď sú osvojené alebo zverené do starostlivosti. Rodinné právo hmotné patrí do vnútroštátnej právomoci. V cezhraničných prípadoch sa ochrana práv detí a ich prístup k spravodlivosti zabezpečujú najmä nariadením Brusel IIa (s prepracovaným znením z roku 2019) alebo nariadením o vyživovacej povinnosti, ako aj užšou justičnou spoluprácou. Hoci by sa malo zabrániť zbytočnému rozdeleniu rodiny, každé rozhodnutie o umiestnení dieťaťa do starostlivosti by malo zabezpečiť dodržiavanie práv dieťaťa⁷². Ak súdy alebo vnútroštátne orgány vedia o úzkej väzbe dieťaťa na iný členský štát, mali by sa čo najskôr zväziť vhodné opatrenia na zabezpečenie týchto práv.

Komisia v roku 2022 zaktualizuje praktickú príručku na uplatňovanie nariadenia Brusel IIa (prepracované znenie). Osobitné výzvy vznikajú v cezhraničných situáciách, a to aj v prípade rodín s rozvedenými alebo odlúčenými rodičmi a v prípade dúhových rodín.

Jednu tretinu z celkového počtu žiadostí o azyl v roku 2020 podali deti⁷³. Pri všetkých opatreniach alebo rozhodnutiach týkajúcich sa migrujúcich detí sa musí v prvom rade zohľadniť zásada najlepšieho záujmu dieťaťa. Napriek pokroku, ktorý sa doteraz dosiahol, a to aj v súvislosti

⁶⁹ [Správy o deťoch a súdnicte](#), FRA

⁷⁰ [Usmernenia o súdnicte zohľadňujúcom potreby detí](#), Rada Európy

⁷¹ [Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície](#), súdnicstvo zohľadňujúce potreby detí

⁷² To zahŕňa dodržiavanie práva detí udržiavať v prípade potreby kontakt s rodičmi alebo inými príbuznými v súlade s článkom 9 Dohovoru OSN o právach dieťaťa.

⁷³ *Asylum and first time asylum applicants by citizenship*, (Žiadatelia o azyl a osoby, ktoré prvýkrát žiadajú o azyl, podľa štátnej príslušnosti) [[migr_asyappctza](#)], Eurostat, 2020

s vykonávaním oznámenia o ochrane migrujúcich detí z roku 2017, deťom stále nie sú vždy poskytnuté informácie o konaniach primerane ich veku, ani účinné usmernenia a podpora počas konaní o azyle alebo návrate. V pakte o migrácii a azyle sa zdôraznila potreba vykonávať a posilňovať záruky a normy ochrany migrujúcich detí stanovené v právnych predpisoch EÚ. Nové pravidlá po ich prijatí urýchlila vymenovanie zástupcov detí bez sprievodu a zabezpečia zdroje na podporu ich osobitných potrieb, a to aj pokiaľ ide o ich dospievanie a prechod k nezávislému životu. Deťom sa počas celého konania vždy poskytne primerané ubytovanie a pomoc vrátane právnej pomoci. Nové pravidlá takisto posilnia solidaritu medzi členskými štátmi pri zabezpečovaní úplnej ochrany detí bez sprievodu.

Dokonca aj dnes možno nájsť v Európe deti, ktoré sú bez štátnej príslušnosti buď od narodenia alebo často z dôvodu migrácie. Absencia štátnej príslušnosti sťažuje prístup k niektorým základným službám, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie, a môže viesť k situáciám násilia a vykorisťovania.

V prípade **detských obetí trestných činov** často dochádza k závažnému nedostatočnému oznamovaniu prípadov v dôsledku veku obete, nedostatočnej informovanosti o ich právach a nedostatku dostupných oznamovacích a podporných služieb primeraných veku a zohľadňujúcich rodové osobitosti. Ako sa zdôrazňuje v stratégii EÚ v oblasti práv obetí⁷⁴, osobitné problémy vznikajú pri identifikácii obetí určitých trestných činov, ako je obchodovanie s ľuďmi alebo sexuálne zneužívanie.

V globálnej štúdií Organizácie Spojených národov z roku 2019 o deťoch pozbavených osobnej slobody⁷⁵ sa zdôrazňuje, že príliš veľa detí je stále pozbavených osobnej slobody, pretože konali v rozpore so zákonom alebo sú predmetom migračného konania či konania o azyle. Vnútroštátne orgány, a to aj v členských štátoch EÚ, musia sprístupniť a zintenzívniť využívanie **uskutočniteľných a účinných neväzobných opatrení** v súlade s *acquis* EÚ a zabezpečiť, aby sa zaistenie používalo len ako krajné riešenie a na čo najkratší primeraný čas. Keď sú rodičia uväznení, mali by sa podporovať aj politiky a postupy, ktoré rešpektujú právo ich detí. Úplné a správne vykonávanie a uplatňovanie smernice o procesných zárukách⁷⁶ v praxi zabezpečí lepšiu ochranu detí, ktoré sú podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- v roku 2022 navrhnuť horizontálnu legislatívnu iniciatívu na podporu vzájomného uznávania rodičovstva medzi členskými štátmi;
- prispievať k odbornej príprave odborníkov v oblasti justície zameranej na práva dieťaťa a súdnicstvo zohľadňujúce potreby detí v súlade so stratégiou európskej odbornej justičnej prípravy na roky 2021 – 2024⁷⁷ a prostredníctvom Európskej siete odbornej justičnej prípravy⁷⁸, programu Spravodlivosť a programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty, ako aj Európskej platformy odbornej prípravy Európskeho portálu elektronickej justície⁷⁹;
- posilniť vykonávanie usmernení Rady Európy o súdnicte zohľadňujúcom potreby detí z roku 2010;

⁷⁴ [Stratégia EÚ v oblasti práv obetí \(2020 – 2025\)](#), COM(2020) 258 final.

⁷⁵ [UN Global Study on Children Deprived of Liberty](#) (Globálna štúdia OSN o deťoch pozbavených osobnej slobody), Manfred Nowak, 2019

⁷⁶ [Smernica o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní](#); 2016/800/EÚ

⁷⁷ [Stratégia európskej odbornej justičnej prípravy na roky 2021 – 2024](#) COM(2020) 713 final

⁷⁸ [Európska sieť odbornej justičnej prípravy](#)

⁷⁹ [Portál elektronickej justície](#), Európska platforma odbornej justičnej prípravy

- poskytovať cieleňú finančnú podporu na nadnárodné a inovatívne projekty na ochranu migrujúcich detí v rámci nového Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF)⁸⁰;
- podporovať členské štáty pri rozvoji účinných a uskutočniteľných alternatív k zaisteniu detí, ktoré sú predmetom migračných konaní.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- podporovali poskytovateľov odbornej justičnej prípravy a všetky príslušné profesijné subjekty, aby sa vo svojich činnostiach zaoberali právami detí a prístupným súdnictvom zohľadňujúcim potreby detí. Na tento účel by mali vyčleniť potrebné zdroje na uvedené činnosti budovania kapacít a využiť podporu agentúry FRA na posilnenie kapacít v oblastiach, ako je súdnictvo zohľadňujúce potreby detí a migrujúce deti;
- vypracovali spoľahlivé alternatívy k súdnym konaniam: od alternatív k zaisteniu až po využívanie restoratívnej justície a mediácie v kontexte občianskeho súdnictva;
- vykonávali odporúčanie Rady Európy o deťoch uväznených rodičov⁸¹;
- posilnili systémy opatrovníctva pre všetky deti bez sprievodu, a to aj prostredníctvom participácie na činnostiach Európskej siete pre opatrovníctvo⁸²;
- podporovali a zabezpečovali všeobecný, bezplatný a okamžitý prístup k zápisu narodenia a vydaniu rodného listu pre všetky deti. Okrem toho by mali posilniť schopnosť úradníkov prvého kontaktu reagovať v kontexte migrácie na problémy súvisiace so stavom bez štátnej príslušnosti a so štátnou príslušnosťou;
- posilnili spoluprácu v prípadoch s cezhraničnými dôsledkami s cieľom zabezpečiť úplné dodržiavanie práv dieťaťa.

5. Digitálna a informačná spoločnosť: EÚ, v ktorej sa deti môžu bezpečne pohybovať v digitálnom prostredí a využívať jeho príležitosti

„Nemala som počítač, internet nebol v mojej dedine zavedený a nemala som žiadne dáta. (...) Posledné tri mesiace som sa nemohla pripojiť a musela som opakovať ročník.“ (dievča, 15 rokov, Španielsko)

Rozvoj digitálneho prostredia a využívanie nových technológií priniesli mnohé príležitosti. Deti sa hrajú, tvoria, učia sa, komunikujú a vyjadrujú sa v online a prepojenom prostredí už od raného veku. Digitálne technológie umožňujú deťom byť súčasťou globálnych hnutí a zohrávať úlohu aktívnych občanov. Ako príslušníci digitálnej generácie majú lepšie predpoklady na to, aby prosperovala v čoraz viac digitalizovanom a prepojenom vzdelávaní a v budúcich systémoch trhu práce. Používanie digitálnych nástrojov môže pomôcť deťom so zdravotným postihnutím pri učení sa, pripojení, komunikácii a zapájaní sa do rekreačných aktivít online, ak sú prístupné.

Prítomnosť detí na internete však z dôvodu nedostatku účinných systémov rodičovskej kontroly/overovania veku zvyšuje ich vystavenie škodlivému alebo nezákonnému obsahu, ako sú materiály týkajúce sa sexuálneho zneužívania alebo vykorisťovania detí, pornografia a obsah dospelých, sextovanie, nenávistné prejavy alebo nepravdivé informácie a dezinformácie. Vystavenie sa online prostrediu v sebe ukrýva aj riziká škodlivého a nezákonného kontaktu, ako je kybergrooming a sexuálne kontaktovanie, kybernetické šikanovanie alebo zneužívanie

⁸⁰ Má sa prijať koncom júna/začiatkom júla 2021.

⁸¹ [Recommendation concerning children with imprisoned parents](#) (Odporúčanie týkajúce sa detí uväznených rodičov), Rada Európy CM/Rec(2018)5

⁸² [Európska sieť pre opatrovníctvo](#)

a obťažovanie na internete. Takmer tretina dievčat a 20 % chlapcov mala v minulom roku raz za mesiac skúsenosť so znepokojujúcim obsahom a deti z menších sa so znepokojujúcimi udalosťami stretávajú na internete častejšie⁸³. 15 % respondentov z radov LGBTI osôb vo veku 15 – 17 rokov zažilo kybernetické obťažovanie z dôvodu svojej sexuálnej orientácie⁸⁴. Čoraz viac obchodníkov s ľuďmi využíva internetové platformy na nábor a vykorisťovanie obetí, pričom deti sú obzvlášť zraniteľnou cieľovou skupinou⁸⁵.

V kontexte stratégie EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí⁸⁶ Komisia predložila predbežný návrh, ktorý spoločnostiam pôsobiacim v oblasti informačných a komunikačných technológií (IKT) umožní, aby príslušným orgánom naďalej dobrovoľne oznamovali sexuálne zneužívania detí v rozsahu, v akom sú takéto praktiky zákonné, a vyzýva spoluzákondarcov, aby sa urýchlene dohodli na jeho prijatí. Z dlhodobého hľadiska Komisia predloží legislatívny návrh na účinný boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí online.

Nadmerné vystavenie detí obrazovkám a online činnosti vyvoláva obavy o ich zdravie a duševnú pohodu a vedie k zvýšenému stresu, zníženej pozornosti, problémom so zrakom a nedostatku fyzickej aktivity a športu.

V dôsledku pandémie COVID-19 sa výrazne zvýšil čas, ktorý deti trávia na internete, pričom návšteva školy, ich kultúrny aj spoločenský život sa presunuli do online prostredia. To viedlo k zvýšeniu online rizík a k prehľbovaniu digitálnych nerovností. Jedno dieťa z desiatich uviedlo, že počas jarného obmedzenia pohybu nemalo žiadne online aktivity a malo len zriedkavý kontakt s učiteľom⁸⁷. Prístup k internetu je pre značný počet detí v EÚ naďalej problematický. V prípade domácností s vysokými príjmami je o 20 % vyšší a vo vidieckych oblastiach je výrazne nižší⁸⁸. Komisia vo svojom nedávnom oznámení o digitálnom desaťročí Európy oznámila ambiciózne ciele v oblasti pripojiteľnosti pre všetky domácnosti v Európe⁸⁹.

EÚ vypracovala právne nástroje a politické iniciatívy na zabezpečenie práv detí v digitálnom prostredí⁹⁰. V prípade potreby by sa mali prispôbiť a aktualizovať so vznikom nových hrozieb alebo so zmenou vývoja a technológií. Revidovaná smernica o audiovizuálnych mediálnych službách posilnila ochranu detí pred škodlivým obsahom a nevhodnou komerčnou komunikáciou. V nedávnom akte o digitálnych službách⁹¹ sa navrhujú povinnosti náležitej starostlivosti pre poskytovateľov služieb s cieľom zaistiť bezpečnosť používateľov online vrátane detí. Kódex

⁸³ “Our Europe. Our Rights. Our Future.” (Naša Európa, naše práva, naša budúcnosť), *op. cit.*

⁸⁴ [A long way to go for LGBTI equality](#), (Čaká nás ešte dlhá cesta k rovnosti LGBTI osôb) FRA, 2020

⁸⁵ [Tretia správa o pokroku dosiahnutom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi](#) COM(2020) 661 final a SWD(2020) 226 final; [The challenges of countering human trafficking in the digital era](#), (Výzvy boja proti obchodovaniu s ľuďmi v digitálnom veku), Europol, 2020

⁸⁶ [Stratégia EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí](#), *op. cit.*

⁸⁷ [How families handled emergency remote schooling during the COVID-19 lockdown in spring 2020](#), (Ako rodiny na jar 2020 riešili núdzové dištančné vzdelávanie počas obmedzenia pohybu v dôsledku ochorenia COVID-19) 2020, JRC

⁸⁸ Eurostat *Survey on ICT usage in households and by individuals* (Prieskum o používaní IKT v domácnostiach a jednotlivcami) [isoc_i_ci_in_h] 2019

⁸⁹ Oznámenie Komisie s názvom Digitálny kompas do roku 2030: [digitálne desaťročie na európsky spôsob](#), COM(2021) 118 final

⁹⁰ [Smernica o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii](#), 2011/93/EÚ; [rámcové rozhodnutie o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie](#), 2008/913/SVV; [smernica \(EÚ\) o audiovizuálnych mediálnych službách](#), 2018/1808/EÚ; [nariadenie o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov](#) 2016/679/EÚ; [smernica o nekalých obchodných praktikách](#), 2005/29/ES; [oznámenie s názvom Boj proti dezinformáciám na internete: európsky prístup](#), COM(2018) 236; [Európska stratégia vytvárania lepšieho internetu pre deti](#), COM(2012) 196.

⁹¹ [Návrh nariadenia Komisie o jednotnom trhu s digitálnymi službami \(akt o digitálnych službách\)](#), COM(2020) 825 final.

postupov proti šíreniu dezinformácií⁹² zavedie koregulačný režim prispôbený na riešenie rizík spojených so šírením dezinformácií. Nový akčný plán digitálneho vzdelávania (2021 – 2027)⁹³ podporuje digitálnu gramotnosť s cieľom bojovať proti dezinformáciám a do centra tohto úsilia stavia vzdelávanie a odbornú prípravu. Na medzinárodnej úrovni boli nedávno uverejnené usmernenia týkajúce sa výkladu práv dieťaťa v digitálnom prostredí⁹⁴.

Pokiaľ ide o pravidlá ochrany údajov a súkromia, deti sa vyslovujú za to, aby spoločnosti vypracovali zrozumiteľné politiky ochrany súkromia pre digitálne služby a aplikácie a žiadajú, aby boli zapojené do navrhovania a vývoja nových digitálnych produktov, ktoré budú používať. Komisia je pripravená toto úsilie podporiť, a to najmä prostredníctvom iniciatív s názvom Mládež za lepšiu internet⁹⁵ a Výzva mládeže k činom⁹⁶.

Komisia bude prostredníctvom digitálneho programu naďalej poskytovať podporu centráam pre bezpečnejší internet a platforme Lepší internet pre deti⁹⁷ s cieľom zvyšovať informovanosť a budovať kapacity v súvislosti s kybernetickým šikanovaním, rozpoznaním nepravdivých informácií a dezinformácií a podporou zdravého a zodpovedného správania na internete. Predchádzanie kybernetickému šikanovaniu podporí nadchádzajúca iniciatíva Cesta k úspechu v škole⁹⁸. Iniciatívy na podporu získavania digitálnych zručností všetkých detí sa budú financovať z programu Erasmus+⁹⁹.

Umelá inteligencia má a bude mať veľký vplyv na deti a ich práva¹⁰⁰, napríklad v oblasti vzdelávania, voľného času a poskytovania zdravotnej starostlivosti. Môže však prinášať aj určité riziká týkajúce sa súkromia, bezpečnosti a ochrany. V nadchádzajúcom návrhu Komisie o horizontálnom právnom rámci pre umelú inteligenciu sa identifikuje používanie vysokorizikových systémov umelej inteligencie, ktoré predstavujú významné riziko pre základné práva vrátane práv detí.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- v roku 2022 prijať aktualizovanú stratégiu pre lepšiu internet pre deti;
- vytvoriť a uľahčiť proces vedený deťmi zameraný na vypracovanie súboru zásad, ktoré má odvetvie podporovať a dodržiavať¹⁰¹;
- podporovať vývoj a využívanie dostupných IKT a asistenčných technológií pre deti so zdravotným postihnutím, ako je rozpoznávanie reči, skryté titulky a iné¹⁰², a to aj na konferenciách a podujatiach Komisie;
- zabezpečiť úplné vykonávanie Európskeho aktu o prístupnosti¹⁰³;

⁹² Kódex postupov proti šíreniu dezinformácií obsahuje súbor záväzkov, ktoré podpísali hlavné online platformy a obchodné organizácie zastupujúce odvetvie reklamy a inzerentov v snahe obmedziť vplyv dezinformácií na internete. Od signatárov kódexu sa bude vyžadovať, aby tento kódex ešte posilnili v nadväznosti na usmernenia, ktoré Komisia vydá na jar 2021.

⁹³ [Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027](#), COM(2020) 624.

⁹⁴ [Všeobecná pripomienka č. 25 \(2021\) o právach detí v súvislosti s digitálnym prostredím](#), Výbor OSN pre práva dieťaťa

⁹⁵ [Mládež za lepšiu internet](#)

⁹⁶ [Výzva mládeže k činom](#)

⁹⁷ [Lepší internet pre deti](#)

⁹⁸ Uvedené v [oznámení Komisie o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025](#) COM(2020) 625 final

⁹⁹ [Program Erasmus+](#)

¹⁰⁰ [Návrh politických usmernení o umelej inteligencii pre deti](#), UNICEF, 2020

¹⁰¹ Vychádzajúc z nadchádzajúceho návrhu súboru digitálnych zásad, ako sa uvádza v oznámení o digitálnom desaťročí.

¹⁰² Harmonizované európske normy, [Accessibility requirement for ICT products and services](#), (Požiadavka na prístupnosť produktov a služieb IKT) ETSI, 2018

¹⁰³ [Smernica o požiadavkách na prístupnosť výrobkov a služieb](#), (2019/882/EÚ)

- zintenzívniť boj proti všetkým formám sexuálneho zneužívania detí online, napríklad navrhnutím potrebných právnych predpisov vrátane povinnosti pre príslušných poskytovateľov online služieb odhaľovať a oznamovať známy materiál zobrazujúci sexuálne zneužívanie detí online.

Európska komisia vyzýva členské štáty, aby:

- zabezpečili pre všetky deti účinný a rovnaký prístup k digitálnym nástrojom a vysokorýchlostnému internetovému pripojeniu, digitálnej gramotnosti, dostupným online vzdelávacím materiálom a vzdelávacím nástrojom atď.,
- podporovali rozvoj základných digitálnych kompetencií detí prostredníctvom rámca digitálnych kompetencií pre občanov¹⁰⁴;
- podporovali opatrenia v oblasti mediálnej gramotnosti ako súčasť vzdelávania s cieľom rozvíjať schopnosť detí kriticky hodnotiť obsah na internete a odhaľovať dezinformácie a materiál obsahujúci zneužívanie;
- podporovali a propagovali prácu centier pre bezpečnejší internet spolufinancovaných EÚ a pri vývoji online komunikačných ciest podporovali detské linky pomoci a núdzové linky;
- podporovali participáciu detí, najmä dievčat, na vedeckých, technických, inžinierskych a matematických štúdiách (STEM) a odstraňovali rodové stereotypy v tejto oblasti s cieľom zabezpečiť rovnaké príležitosti na digitálnom trhu práce.

Európska komisia vyzýva spoločnosti pôsobiace v oblasti IKT, aby:

- zabezpečili, že práva detí vrátane práva na ochranu súkromia, práva na ochranu osobných údajov a práva na prístup k obsahu primeranému veku budú cielene a štandardne zahrnuté do digitálnych produktov a služieb, a to aj pokiaľ ide o deti so zdravotným postihnutím;
- vybavili deti a rodičov primeranými nástrojmi na kontrolu času stráveného pred obrazovkou a správania a ochránili ich pred účinkami nadmerného používania online produktov a závislosti od nich;
- posilnili opatrenia na pomoc pri riešení škodlivého obsahu a nevhodnej komerčnej komunikácie, napríklad prostredníctvom ľahko použiteľných oznamovacích a blokovacích kanálov alebo účinných nástrojov na overovanie veku;
- pokračovali vo svojom úsilí o odhaľovanie, oznamovanie a odstraňovanie nezákonného online obsahu vrátane sexuálneho zneužívania detí zo svojich platforiem a služieb v rozsahu, v akom sú tieto praktiky zákonné.

6. Globálny rozmer: EÚ, ktorá podporuje a chráni deti na celom svete a posilňuje ich postavenie, a to aj počas kríz a konfliktov

„EÚ má silu, ktorá zjednocuje mnohé krajiny sveta v záujme mieru, spolupráce, rovnosti medzi ľuďmi, financuje projekty pre organizácie, ktoré pracujú na ochrane práv detí.“ (dieťa, Albánsko)

„Musíte sa po lane dostať hlboko do banskej šachty, zobrať to, čo vám bolo prikázané a potom sa vrátiť na povrch. Skoro som sa v tých šachtách zadusil, lebo tam nebolo dost kyslíka“ (chlapec, 11 rokov, Tanzánia).

¹⁰⁴ [Rámec digitálnych kompetencií 2.0](#), Vedecké centrum EÚ, Európska komisia

Závazok EÚ podporovať, chrániť, dodržiavať a rešpektovať práva dieťaťa je globálnym záväzkom. Prostredníctvom tejto stratégie chce EÚ posilniť svoje postavenie kľúčového globálneho aktéra aj v tejto oblasti. EÚ už zohráva vedúcu úlohu pri ochrane a podpore detí na celom svete, a to posilňovaním prístupu k vzdelávaniu, službám a zdravotnej starostlivosti, ako aj pri ochrane pred všetkými formami násillia, zneužívania a zanedbávania, a to aj v humanitárnom kontexte.

Napriek výraznému pokroku v posledných desaťročiach príliš veľa **detí na celom svete stále trpí porušovaním ľudských práv, humanitárnymi krízami, environmentálnou a klimatickou krízou, nedostatočným prístupom k vzdelaniu, podvýživou, chudobou, nerovnosťou a vylúčením, alebo sú nimi ohrozované.** Situácia dievčat je obzvlášť zložitá; naďalej sú obeťami diskriminácie a rodovo motivovaného násillia vrátane detských, skorých a nútených sobášov a mrzačenia ženských pohlavných orgánov už vo veku štyroch rokov.

Takmer dve tretiny detí sveta žijú v krajine postihnutej konfliktom. Z toho jedno zo šiestich detí žije do vzdialenosti 50 km od oblasti konfliktu¹⁰⁵. Ohrozuje to nielen fyzické a duševné zdravie detí, ale často ich môže pripraviť o vzdelanie¹⁰⁶ a negatívne ovplyvniť ich budúce životné príležitosti, ako aj príležitosti komunit, z ktorých pochádzajú.

Deti sú takisto obeťami náboru a využívania v ozbrojených konfliktoch. Ich účasť na konflikte vážne ovplyvňuje ich fyzickú, psychickú a emocionálnu pohodu. Dievčatá aj chlapci sú ako detskí vojaci takisto často obeťami sexuálneho násillia, ktoré sa príliš často používa ako vojnová zbraň.

Odhaduje sa, že každý rok zomrie 5,2 milióna detí¹⁰⁷ mladších ako 5 rokov, najmä z príčin, ktorým sa dalo predísť alebo ktoré sa dali liečiť, pričom mnohé z nich sú spôsobené chudobou, sociálnym vylúčením, diskrimináciou, rodovými normami a zanedbávaním základných ľudských práv. Pandémia COVID-19 a zmena klímy ešte viac zhoršili existujúce formy diskriminácie detí, ako aj vystavenie detí a rodín na celom svete zraniteľným situáciám. V čase vrcholenia pandémie nenavštevovalo školu približne 1,6 miliardy detí na celom svete¹⁰⁸.

Činnosť EÚ v rámci vonkajšieho rozmeru bude v súlade so záväzkami stanovenými v rámci akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024¹⁰⁹ a budú ju podporovať ciele opatrenia zahrnuté do ďalších relevantných iniciatív, ako sú usmernenia pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa¹¹⁰, usmernenia o deťoch v ozbrojených konfliktoch¹¹¹, akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť v rámci vonkajšej činnosti (2021 – 2025)¹¹² a súbor nástrojov v oblasti práv dieťaťa¹¹³.

¹⁰⁵ [Children affected by armed conflict, 1990 – 2019](#) (Deti postihnuté ozbrojeným konfliktom), Ústav pre výskum mieru v Osle, trendy v oblasti konfliktov, 2020

¹⁰⁶ [Medziagentúrna sieť pre vzdelávanie v núdzových situáciách](#), 2020

¹⁰⁷ [Children: improving survival and well-being](#), (Deti: zlepšenie prežitia a životných podmienok) Svetová zdravotnícka organizácia, 2019

¹⁰⁸ [Politický prehľad: Education during COVID-19 and beyond](#) (Vzdelávanie počas pandémie COVID-19 a po nej), Organizácia Spojených národov, august 2020

¹⁰⁹ Spoločné oznámenie s názvom [Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#) [JOIN(2020) 5 final]

¹¹⁰ [Usmernenia pre presadzovanie a ochranu práv dieťaťa](#), 2017

¹¹¹ [Usmernenia EÚ o deťoch v ozbrojených konfliktoch](#), 2008

¹¹² [Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť v rámci vonkajšej činnosti](#) (2021 – 2025)

¹¹³ [Child Rights Toolkit \(Súbor nástrojov v oblasti práv dieťaťa\) Integrating Child Rights in Development Cooperation](#) (Súbor nástrojov v oblasti práv dieťaťa – Začlenenie práv dieťaťa do rozvojovej spolupráce)

EÚ bude vo všetkých kontextoch naďalej prispievať k zabezpečeniu kvalitného, bezpečného a inkluzívneho vzdelávania, sociálnej ochrany, zdravotníckych služieb, výživy, čistej pitnej vody, bývania, čistého vnútorného ovzdušia a primeranej hygieny. Konkrétne sa v rámci **rozvojových politík** EÚ bude i) presadzovať všeobecne dostupná zdravotná starostlivosť s cieľom zabezpečiť základné služby pre zdravie matiek, novorodencov, detí a mladistvých vrátane duševného zdravia a psychosociálnej podpory; ii) požadovať, aby potravinové systémy poskytovali výživnú, bezpečnú, cenovo dostupnú a udržateľnú stravu, ktorá spĺňa potreby detí a rešpektuje ich práva a iii) ďalej investovať do rozvoja kvalitných a prístupných vzdelávacích systémov vrátane vzdelávania v ranom detstve, primárneho, nižšieho a vyššieho sekundárneho vzdelávania. Okrem toho sa finančnou pomocou podporí prístup škôl k cenovo dostupnému a udržateľnému pripojeniu, ako aj zahrnutie digitálnych zručností do školských osnov a odbornej prípravy učiteľov.

Počas **humanitárnych kríz** bude EÚ naďalej podporovať deti a zároveň uplatňovať prístup založený na potrebách v súlade s humanitárnymi zásadami, pričom bude zabezpečovať, aby jej pomoc zohľadňovala rodové hľadisko a vek. EÚ bude naďalej klásť dôraz na ochranu detí, riešiť všetky druhy násilia páchaného na deťoch a poskytovať podporu pre duševné zdravie a psychosociálnu podporu. Veľký význam má aj neustály prístup k bezpečnému, kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu, pretože deťom a mladým ľuďom poskytuje základné zručnosti, ochranu a pocit normálnosti, zároveň prispieva k mieru a je prostriedkom reintegrácie a odolnosti.

Celkovo je 152 miliónov detí (9,6 % všetkých detí na celom svete) obeťami **detskej práce**, pričom 73 miliónov detí vykonáva nebezpečnú prácu, ktorá môže ohroziť ich zdravie, bezpečnosť a vývoj¹¹⁴. V politických usmerneniach Komisie bol oznámený prístup nulovej tolerancie voči **detskej práci**, čo je príspevok ku globálnemu úsiliu vynakladanému v súvislosti s tým, že OSN vyhlásila rok 2021 za Medzinárodný rok za odstránenie detskej práce¹¹⁵. Aj v akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu¹¹⁶ je zahrnuté opatrenie, ktorého cieľom je výrazne znížiť celosvetový výskyt detskej práce v súlade s cieľovým dátumom 2025, ktorý má byť podľa Organizácie Spojených národov rokom úplného odstránenia detskej práce na celom svete. Bude zahŕňať podporu bezplatného a ľahko dostupného povinného vzdelávania pre deti až do dosiahnutia minimálneho veku na prácu, ako aj rozšírenie programov sociálneho zabezpečenia s cieľom pomôcť rodinám vymaniť sa z chudoby.

Dôležitú úlohu pri presadzovaní dodržiavania základných ľudských a pracovných práv, ako sú uvedené v základných dohovoroch OSN Medzinárodnej organizácie práce, zohrávajú aj obchodné a investičné dohody EÚ a všeobecný systém preferencií. Osobitnú prioritu bude mať vykonávanie týchto záväzkov vrátane opatrení proti detskej práci. EÚ bude trvať na tom, aby tretie krajiny pravidelne aktualizovali vnútroštátne zoznamy nebezpečných povolání, ktoré by deti nikdy nemali mať za úlohu vykonávať. EÚ takisto zintenzívni úsilie o zabezpečenie toho, aby dodávateľské reťazce spoločností EÚ nevyužívali detskú prácu, a to najmä podporou udržateľnej správy a riadenia spoločností.

V súlade s akčným plánom pre ľudské práva a demokraciu EÚ zintenzívni svoje úsilie o zabezpečenie **zmysluplnej participácie detí**; predchádzanie všetkým formám násilia páchaného na deťoch vrátane rodovo motivovaného násilia, boj proti nim a reakciu na ne; odstránenie skorých, nútených a detských sobášov, mrzačenia ženských pohlavných orgánov, obchodovania s deťmi, prevádzachstva, žobrania, (sexuálneho) vykorisťovania a zanedbávania. Zintenzívni sa aj práca na predchádzaní a ukončení závažného porušovania práv detí

¹¹⁴ [Celosvetový odhad detskej práce](#), Medzinárodná organizácia práce, 2017.

¹¹⁵ [Medzinárodná organizácia práce](#)

¹¹⁶ [Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#), *op.cit.*

postihnutých ozbrojeným konfliktom, a to aj prostredníctvom podporných činností na presadzovanie dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva. Akčný plán takisto podporuje partnerské krajiny pri budovaní a **posilňovaní systémov súdnictva a ochrany detí zohľadňujúcich potreby detí** vrátane migrujúcich, utečeneckých a nútene vysídlených detí a detí patriacich k menšinám, najmä k rómskej. EÚ bude naďalej podporovať presídľovanie detí a iných zraniteľných osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, do EÚ. EÚ bude podporovať opatrenia na riešenie otázky detí na ulici a investovať do rozvoja kvalitnej alternatívnej starostlivosti a prechodu z ústavnej starostlivosti ku kvalitnej rodinnej a komunitnej starostlivosti o deti bez rodičovskej starostlivosti a deti so zdravotným postihnutím.

EÚ bude naďalej začleňovať práva detí do politického dialógu s partnerskými krajinami, a to najmä v kontexte prístupových rokovaní a procesu stabilizácie a pridruženia. Takisto bude podporovať opatrenia na boj proti násiliu a diskriminácii, najmä voči zraniteľným deťom, vrátane podpory organizácií občianskej spoločnosti. EÚ bude presadzovať monitorovanie a zber rozčlenených údajov o situácii detí v regióne a bude o tom naďalej predkladať správy v každoročnom balíku správ o jednotlivých krajinách týkajúcim sa rozširovania.

Na dosiahnutie týchto cieľov bude EÚ koordinovať využívanie všetkých svojich dostupných výdavkových programov vo viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027, najmä Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce (NDICI), nástroja predvstupovej pomoci III (IPA III) a nástroja humanitárnej pomoci.

Takisto bude podporovať akcie v rámci multilaterálnych a regionálnych fór pre ľudské práva, propagačných kampaní a kampaní na zvyšovanie informovanosti, ako aj v spolupráci s občianskou spoločnosťou, deťmi a dospelými, vnútroštátnymi inštitúciami pre ľudské práva, akademickou obcou, podnikateľským sektorom a inými príslušnými zainteresovanými stranami.

Kľúčové opatrenia Európskej komisie:

- na vzdelávanie vyčleniť 10 % celkových finančných prostriedkov v rámci Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce v subsaharskej Afrike, Ázii a Tichomorí a Severnej a Južnej Amerike a Karibiku na vzdelávanie;
- pokračovať v pridelovaní 10 % finančných prostriedkov humanitárnej pomoci na vzdelávanie v núdzových a dlhotrvajúcich krízových situáciách a podporovať schválenie Deklarácie o bezpečných školách;
- pracovať na tom, aby spoločnosti EÚ nevyužívali detskú prácu, najmä prostredníctvom legislatívnej iniciatívy týkajúcej sa udržateľnej správy a riadenia spoločností;
- podporovať posilnenie systémov inšpekcie práce na monitorovanie a presadzovanie právnych predpisov v oblasti detskej práce a poskytovať príslušnú technickú pomoc;
- v rámci prístupu skupiny Tím Európa poskytovať technickú pomoc správam partnerských krajín prostredníctvom svojich programov a nástrojov, ako je SOCIEUX+, nástroj technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX) a programy TWINNING;
- do roku 2022 pripraviť akčný plán pre mládež na podporu posilnenia postavenia a participácie mládeže a detí;
- v rámci delegácií EÚ určiť kontaktné miesta pre mládež a posilniť kapacity na ochranu detí.

7. Začlenenie hľadiska práv detí do všetkých činností EÚ

Komisia v záujme dosiahnutia cieľov stanovených v stratégii zabezpečí, aby sa hľadisko práv detí začlenilo do všetkých príslušných politík, právnych predpisov a programov financovania¹¹⁷. Bude to súčasťou úsilia o to, aby sa pri tvorbe politík EÚ uplatňovala kultúra zohľadňujúca potreby detí, pričom toho úsilie bude podporené poskytovaním odbornej prípravy zamestnancov EÚ a budovaním príslušných kapacít, ako aj posilnenou internou koordináciou prostredníctvom tímu koordinátora Komisie pre práva dieťaťa. Vypracuje sa kontrolný zoznam pre uplatňovanie hľadiska práv dieťaťa.

Na vypracovanie politík založených na faktoch sú potrebné spoľahlivé a porovnateľné údaje. Komisia vyzve agentúru FRA, aby členským štátom naďalej poskytovala technickú pomoc a metodickú podporu okrem iného pri navrhovaní zberu údajov a jeho uskutočňovaní. Pozornosť sa bude venovať aj rozčleňovaniu údajov Eurostatu a iných agentúr EÚ podľa veku a pohlavia, ako aj výskumu v konkrétnych tematických oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto stratégia. Tieto činnosti budú prebiehať prostredníctvom rámcového programu pre výskum a inovácie Horizont Európa (2021 – 2027)¹¹⁸.

Stratégia pomôže aj pri začleňovaní a koordinácii iniciatív na vnútroštátnej úrovni a medzi kľúčovými zainteresovanými stranami s cieľom zabezpečiť lepšie vykonávanie existujúcich právnych záväzkov na úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni. Komisia na tento účel do konca roka 2021 zriadi aj **sieť EÚ pre práva dieťaťa**. Sieť nadviaže na prácu súčasnej neformálnej expertnej skupiny pre práva dieťaťa¹¹⁹ a jej cieľom bude zlepšiť dialóg a vzájomné učenie sa medzi EÚ a členskými štátmi v oblasti práv dieťaťa a bude podporovať vykonávanie, monitorovanie a hodnotenie stratégie. Bude pozostávať zo zástupcov jednotlivých štátov a do niektorých z jej činností budú okrem iného zahrnuté aj medzinárodné a mimovládne organizácie, zástupcovia miestnych a regionálnych orgánov a detí. Komisia bude takisto rozvíjať užšiu spoluprácu s regionálnymi a miestnymi orgánmi a s ostatnými príslušnými inštitúciami, regionálnymi a medzinárodnými organizáciami, občianskou spoločnosťou a ombudsmanni pre deti.

Táto stratégia by sa mala vykladať v spojení so Stratégiou posilnenia uplatňovania Charty základných práv v EÚ a s akčným plánom pre európsku demokraciu. Dopĺňa ciele úsilie o to, aby boli práva a hodnoty EÚ hmatateľnejšie v oblastiach, ako je¹²⁰ ochrana migrujúcich detí, rovnosť a inklúzia, rodová rovnosť, boj proti rasizmu a pluralizmus, práva vyplývajúce z občianstva EÚ, práva obetí, boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí, sociálne práva a inkluzívne vzdelávanie a odborná príprava¹²¹. Takisto je v súlade s prioritami stanovenými v akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu¹²².

¹¹⁷ Pozri prílohu 2.

¹¹⁸ [Horizont Európa](#)

¹¹⁹ [Neformálna expertná skupina pre práva dieťaťa](#), Európska komisia

¹²⁰ [Oznámenie o ochrane migrujúcich detí](#), COM(2017) 211 final; [oznámenie o stratégii pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025](#), COM(2020) 152 final; [oznámenie o strategickom rámci EÚ pre rovnosť, začleňovanie a účasť Rómov](#), COM(2020) 620 final a [odporúčanie Rady o rovnosti, začleňovaní a účasti Rómov](#), 2021/C 93/01; [oznámenie o stratégii pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025](#), COM(2020) 698 final, [akčný plán pre integráciu a začlenenie 2021 – 2027](#), COM(2020)758 final a [Stratégia v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím; oznámenie o akčnom pláne EÚ proti rasizmu](#) na roky 2020 – 2025, COM(2020) 565 final, a [nadhádzajúca stratégia boja proti antisemitizmu naplánovaná na rok 2021](#); [správa o občianstve za rok 2020 s názvom Posilnenie postavenia občanov a ochrana ich práv](#), COM(2020) 730 final, [Stratégia EÚ v oblasti práv obetí \(2020 – 2025\)](#), COM(2020) 258, [Stratégia EÚ pre účinnejší boj proti sexuálnemu zneužívaniu detí](#), COM(2020) 607.

¹²¹ [Odporúčanie Komisie „Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia \(2013/112/EÚ\)“](#); [Európsky pilier sociálnych práv](#); [Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv](#), COM(2021) 102 final; návrh odporúčania Rady o vytvorení záruky získania zručností,

7.1. Príspevok fondov EÚ k vykonávaniu stratégie

Financovanie z prostriedkov EÚ je kľúčové na podporu vykonávania politik EÚ v členských štátoch. Komisia bude prostredníctvom tejto stratégie podporovať členské štáty, aby vo svojich iniciatívach na ochranu a dodržiavanie práv dieťaťa čo najlepšie využívali finančné prostriedky EÚ. Takisto by mala podporovať zostavovanie rozpočtu v oblasti práv dieťaťa a preskúmať spôsoby sledovania výdavkov z rozpočtu EÚ v tejto oblasti, aby sa finančné prostriedky nasmerovali na najnaliehavejšie potreby. V programoch financovania EÚ by malo byť financovanie práv dieťaťa pre členské štáty prioritou, pričom by malo prihliadať na potreby identifikované na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. V rámci viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027:

Európsky sociálny fond plus (ESF+) a Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) podporujú investície do rozvoja ľudských kapacít a infraštruktúry, vybavenia a prístupu k službám v oblasti vzdelávania, zamestnanosti, bývania, sociálnej a zdravotnej starostlivosti a starostlivosti o deti, ako aj prechod z inštitucionálnych služieb na rodinné a komunitné služby.

Členské štáty, v ktorých počet detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením prevyšuje priemer EÚ (v rokoch 2017 – 2019), budú musieť vyčleniť z ESF+ na boj proti chudobe detí 5 %, pričom ostatné členské štáty budú povinné vyčleniť sumy v primeranej výške. V programovom období 2021 – 2027 by členské štáty mali splniť niekoľko základných podmienok, ktoré by mohli úzko súvisieť s opatreniami v oblasti práv dieťaťa. Patria sem politické rámce v oblasti znižovania chudoby, inklúzie Rómov a dodržiavania Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a charty. V rámci nového Fondu pre azyl, migráciu a integráciu sa posilní ochrana migrujúcich detí bez sprievodu tým, že sa na účely ich konkrétneho prijatia, ubytovania a ďalších osobitných potrieb prizná a poskytne finančná podpora a stimuly s mierou spolufinancovania až do výšky 75 %, ktorá sa v prípade projektov realizovaných v rámci osobitných opatrení môže zvýšiť až na 90 %.

Na účely uplatňovania práv dieťaťa sa môžu použiť ďalšie fondy a programy EÚ, medzi ktoré patrí program Spravodlivosť, program Občania, rovnosť, práva a hodnoty, Erasmus+, Horizont 2020, digitálny program, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV), REACT-EU a InvestEU. Okrem toho môže nástroj technickej podpory na požiadanie poskytnúť členským štátom technickú podporu pri vypracúvaní opatrení na budovanie kapacít.

Členské štáty sa vyzývajú, aby na vnútroštátnej, makroregionálnej¹²³, regionálnej a miestnej úrovni zabezpečili koordinovaný prístup pri programovaní a využívaní finančných prostriedkov EÚ a aby do prípravy, revízie, vykonávania a monitorovania programov v rámci fondov EÚ na roky 2021 – 2027 zapojili miestne a regionálne orgány, organizácie občianskej spoločnosti vrátane organizácií pracujúcich s deťmi a pre deti a sociálnych a hospodárskych partnerov.

V stratégii sa riešia aj nerovnosti prehĺbené krízou v dôsledku ochorenia COVID-19, ktorá v neprimeranej miere zasiahla zraniteľné deti. Komisia bude v rámci tejto práce nabádať členské štáty, aby v záujme zmiernenia neprimeraného vplyvu krízy v plnej miere využívali možnosti, ktoré ponúka nástroj NextGenerationEU a prostredníctvom nástroja technickej podpory pomôže členským štátom začleniť práva dieťaťa do navrhovania reforiem a ich vykonávania.

COM(2021) 137; [Oznámenie o vytvorení európskeho vzdelávacieho priestoru do roku 2025](#)
COM(2020) 625 final a [Akčný plán digitálneho vzdelávania 2021 – 2027](#), COM(2020) 624

¹²² [Európska komisia, Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#), JOIN(2020) 5 final.

¹²³ [Makroregionálna stratégia](#), Európska komisia

Na dosiahnutie skutočného pokroku v praxi je potrebné, aby túto stratégiu sprevádzali **záväzky a investície na vnútroštátnej úrovni**. Komisia vyzýva členské štáty EÚ, aby v spolupráci so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami vrátane detí a v synergii s ďalšími príslušnými vnútroštátnymi stratégiami a plánmi vypracovali spoľahlivé vnútroštátne stratégie v oblasti práv dieťaťa založené na faktoch, ak takéto stratégie nemajú. Členské štáty takisto vyzýva, aby ratifikovali všetky opčné protokoly k Dohovoru o právach dieťaťa a opčné protokoly k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a náležite zvažili záverečné pripomienky Výboru OSN pre práva dieťaťa¹²⁴ a Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím¹²⁵. Komisia takisto vyzýva členské štáty, aby všetky opatrenia odporúčané v tejto stratégii podporili prostredníctvom primeraných finančných zdrojov vrátane financovania z prostriedkov EÚ.

Záver

Európska komisia je plne odhodlaná podporovať deti pri rozvíjaní svojho potenciálu stať sa angažovanými a zodpovednými občanmi. Aby to bolo možné dosiahnuť, musí sa participácia na demokratickom živote začať už v detstve. Všetky deti majú právo vyjadriť svoje názory na otázky, ktoré sa ich týkajú, a na to, aby sa ich názory zohľadnili. Aby bolo možné zabezpečiť ich aktívnu participáciu, musíme bojovať proti chudobe, nerovnostiam a diskriminácii s cieľom nájsť východisko z medzigeneračného bludného kruhu znevýhodnenia.

Táto stratégia je inkluzívna už v štádiu návrhu a bude inkluzívna pri svojom vykonávaní. Komisia bude vykonávanie stratégie monitorovať na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni a správy o pokroku bude predkladať na každoročnom európskom fóre o právach dieťaťa. Deti budú súčasťou monitorovania a hodnotenia, najmä prostredníctvom budúcej platformy pre participáciu detí. Opatrenia stanovené v stratégii sa v prípade potreby upravujú.

Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, aby túto stratégiu schválili a spolupracovali na jej vykonávaní. Komisia vyzýva Výbor regiónov a Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby podporovali dialóg s miestnymi a regionálnymi orgánmi a občianskou spoločnosťou.

Všetci sme zodpovední za to, aby sme deťom načúvali a hneď konali. Vyjadrené slovami jedného z členov detskej rady Eurochild: „*Činy sú viac ako slová*“.

---

¹²⁴ [Výbor OSN pre práva dieťaťa](#), záverečné pripomienky

¹²⁵ [Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím](#), záverečné pripomienky